

Ganzen- en Zwanentellingen in Zeeland Seizoen 2014/2015

Ganzenwerkgroep
Zeeland

Sovon-rapport 2016/38

Ganzen- en zwanentellingen in Zeeland, seizoen 2014/2015

Ganzenwerkgroep Zeeland

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Ganzenwerkgroep Zeeland

Nijmegen, september 2016
In opdracht van: Provincie Zeeland

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2016

Dit rapport is samengesteld in opdracht van de Provincie Zeeland

Men gelieve dit rapport te citeren als: Ganzenwerkgroep Zeeland. 2016. Ganzen- en zwanentellingen in Zeeland, seizoen 2014/2015. Sovon-rapport 2016/38. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Tekst: J.W. Vergeer

Database- en GIS-bewerking: E. van Winden

Opmaak: John van Betteray

Illustratie omslag: Brandganzen (L. Tromper), Grauwe Gans (J.W. Vergeer), Rotganzen (A. de Jong).

Foto's binnenwerk: B. van Broekhoven, A. de Jong, J. Poortvliet, L. Tromper, J.W. Vergeer

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

1. Organisatie, verwerking en analyse	3
2. Opvanggebieden voor ganzen	5
2.1. Waarom ganzenopvanggebieden?	5
2.2. Opvanggebieden en verjaagbeleid in Zeeland	5
2.3. Totstandkoming aanwijzing gebieden	5
2.4. Link tussen ganzenopvang en de maandelijks tellingen	7
3. Weers- en telomstandigheden	9
4. Dankwoord	10
5. Resultaten seizoen 2014/2015	11
5.1. Algemeen	11
5.2. Kleine Zwaan- <i>Cygnus columbianus bewickii</i>	12
5.3. Toendrarietgans - <i>Anser serrirostris</i>	16
5.4. Kolgans - <i>Anser albifrons</i>	20
5.5. Grauwe Gans - <i>Anser anser</i>	24
5.6. Grote Canadese Gans - <i>Branta canadensis</i>	28
5.7. Brandgans - <i>Branta leucopsis</i>	32
5.8. Rotgans - <i>Branta bernicla</i>	36
5.9. Overige soorten	40
6. Literatuur	45
Bijlage	46
Bijlage I. Overzicht percentage ganzen en Kleine Zwaan in de opvanggebieden, overige natuurgebieden en gebieden zonder beschermde status in het seizoen 2014/2015.	46

1. Organisatie, verwerking en analyse

De ganzen- en zwanentellingen in de periode oktober 2014 - maart 2015 werden georganiseerd op de datums van de door Sovon georganiseerde nationale ganzentellingen. Alleen voor de Rotgans was sprake van een deels afwijkend schema; een groot deel van de Rotganzen werd namelijk geteld tijdens de watervogeltellingen georganiseerd door de Waterdienst van Rijkswaterstaat in het kader van het biologisch monitoringprogramma van de zoute rijkswateren. Ook de Grauwe Ganzen in Saeftinghe werden vanwege het getij soms op een afwijkende datum geteld. Deze afwijkende teldata zullen echter nauwelijks tot geen dubbeltellingen tweeweg brengen. De telgegevens uit de maanden juli, augustus, september, april, mei en juni zijn voor een groot deel afkomstig uit het monitoringprogramma van de Waterdienst van Rijkswaterstaat. Hierdoor is de informatie in deze maanden alleen voor de Rotgans vrijwel compleet te noemen. Ruiconcentraties van Grauwe-, Brand- en Grote Canadese gans in natuurgebieden worden voor een groot deel geteld, maar de aantallen broedvogels zijn zeker niet compleet. Het voorkomen van de meeste andere soorten ganzen en zwanen in genoemde periode is marginaal. De tellingen tijdens de wintermaanden in de binnendijkse gebieden, de Markiezaatskade en een deel van het Krammer-Volkerak werden verricht door enige tientallen vrijwilligers uit diverse vogelwerkgroepen. De tellingen van Oosterschelde, Westerschelde, Veerse Meer en Grevelingenmeer werden verkregen uit het biologisch monitoringprogramma van de Waterdienst van Rijkswaterstaat.

Tijdens de tellingen gingen de meeste tellers in het geplande weekend het veld in. Veel tellers bezochten maandelijks hun "vaste" telgebieden. De regio-coördinatoren stimuleren het telwerk in hun regio. In sommige regio's verzamelen zij ook de maandelijks tellingen. Meer dan 85% van de door vrijwilligers uitgevoerde tellingen werd digitaal ingevoerd via de website van Sovon (www.sovon.nl). De ganzen- en zwanengegevens uit het biologisch monitoringprogramma van de Waterdienst van Rijkswaterstaat werden verstrekt door de Helpdesk Water van de Waterdienst van Rijkswaterstaat. Alle genoemde gegevens werden samengevoegd tot één databestand. In de analyses werden alleen gegevens van tellingen op of nabij de afgesproken teldatum gebruikt. Om deze selecties te completeren werd bekeken of voor de belangrijkste soorten nog relevante gebieden ontbraken in sommige maanden. Er werden controles uitgevoerd op dubbeltellingen binnen een gebied. Per gebied en soort werd gekozen voor de teldatum die het beste samenviel met diverse andere tellingen

in de omliggende gebieden.

De gegevens zijn vervolgens per soort en regio in een tabel verwerkt. Alle telgebieden in Zeeland zijn toegekend aan een regio (landgebied, bijv. Oost-Zeeuws-Vlaanderen) en indien ze grenzen aan een groot water ook aan een bekken (bijv. Oosterschelde). Een gebied langs de zuidkust van Tholen valt zodoende onder regio Tholen en bekken Oosterschelde. Sommige ganzenpopulaties (vooral Rotgans) blijven vrijwel continue in hetzelfde bekken, maar verplaatsen zich soms over diverse regio's. Voorts hebben de aantallen die vermeld worden onder Goeree-Overflakkee alleen betrekking op vogels die op de Slikken van Flakkee in het Grevelingenmeer (uitgezonderd Brandgans) zijn geteld.

Bij de Brandgans zijn de gegevens van de Slikken van Flakkee evenals in voorgaande jaren niet in de totalen verwerkt, deze vogels hebben namelijk een duidelijke relatie met de populatie rondom het Haringvliet, dat buiten de ganzentellingen in Zeeland valt. De in de Rotganzentabel vermelde gegevens van het Volkerakmeer hebben betrekking op aan de Oosterschelde grenzende gebieden in het Volkerakmeer (Philipsdam, Slikken van de Heen en Plaat van de Vliet). De gegevens van het Zoommeer (Rotgans) hebben voornamelijk betrekking op vogels rondom de Speelmansplaten ten zuiden van Tholen en op de Prinsesseplaat.

Per soort wordt achtereenvolgens een korte bespreking van het aantalsverloop en de verspreiding in het seizoen 2014/2015 gegeven. Daarnaast worden de aantallen en de verspreiding vergeleken met voorgaande seizoenen en wordt aandacht besteedt aan het percentage in de opvanggebieden verblijvende vogels. In hoofdstuk 2 wordt hier nader op ingegaan.

Op de kaarten wordt de verspreiding van een soort gedurende een viertal maanden (meestal november, december, januari en februari) in het seizoen 2014/2015 weergegeven met grijze of zwarte stippen. Grijze stippen staan voor vogels in natuur en/of opvanggebied, zwarte stippen voor vogels die daarbuiten verblijven. Het oppervlak van deze stippen is evenredig aan het aantal vogels dat in een telgebied werd waargenomen. Daarnaast is er van elke soort een figuur met het aantalsverloop in 2014/2015 (lijn) en de uiterste waarden in de periode 2011/2012 - 2013/2014 (grijs vlak). Voorts wordt bij elke soort een figuur met de jaarmaxima van 1975/1976 tot en met 2014/2015 gepresenteerd, waarbij seizoenen met strenge winters in grijs zijn weergegeven.

2. Opvanggebieden voor ganzen

Met ingang van 2003 is in Nederland een beleid ingezet dat zich richt op opvang van ganzen en smienten in daartoe aangegeven gebieden. In totaal zal, verspreid over Nederland, in totaal 80.000 hectare zodanig worden beheerd dat ganzen en smienten hier optimaal kunnen verblijven. Buiten die opvanggebieden worden Kolgans, Grauwe Gans en Smient actief verjaagd, eventueel met behulp van afschot. Uitgebreide informatie over deze opvanggebieden is te vinden op de website van Sovon.

Vanaf het seizoen 2006/2007 worden de tijdens de maandelijkse tellingen verzamelde gegevens van ganzen en zwanen onderscheiden naar “binnen opvanggebied” en “buiten opvanggebied”. De meeste tellers doen dit via kaarten waarop ze tijdens het veldwerk alle groepen ganzen en zwanen intekenen. Veel tellers rapporteerden de aantallen vervolgens door gebruik te maken van de online-stippen-invoer op www.sovon.nl. Doel is om na te gaan welk deel van de vogels zich in de opvanggebieden concentreert en of dit in de loop van de tijd onder invloed van verjaging in andere gebieden verandert. In het onderstaande wordt een nader beeld gegeven van het hoe en waarom van het huidige opvang- en verjaagbeleid.

2.1. Waarom ganzenopvanggebieden?

Nederland is binnen West-Europa een zeer belangrijk overwinteringsgebied voor ganzen. De toegenomen aantallen in Nederland overwinterende ganzen verblijven deels op agrarische productiegronden (zowel bouwland als grasland), iets waar een aantal boeren niet echt gelukkig mee is. Vooral schade op “dure” gewassen zoals wintergraan of groente is veel agrarische ondernemers een doorn in het oog. Het ministerie van LNV heeft een beleid ontwikkeld met als primaire doel om schade door ganzen en Smienten binnen de perken te houden. De kern van dit nieuwe beleid is verwoord in het najaar 2003 ontwikkelde ‘Beleidskader Faunabeheer’, waarbij door LNV werd samengewerkt met de provincies, de Land- en Tuinbouworganisatie LTO, de Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) en Vogelbescherming Nederland. De Tweede Kamer heeft ingestemd met het Beleidskader en de Minister heeft de provincies verzocht opvanggebieden aan te wijzen en de maatregelen die in het Beleidskader staan uit te voeren.

Het Beleidskader gaat uit van twee belangrijke uitgangspunten. Enerzijds streeft het naar een

‘duurzame staat van instandhouding’ van overwinterende ganzen en Smienten als uitvloeisel van de internationale verantwoordelijkheid van Nederland voor deze beschermde vogelsoorten (Vogelrichtlijn). Anderzijds meent het Beleidskader dat omvang en toename van de schade als gevolg van overwinterende ganzen en Smienten nu zo omvangrijk is, dat beheer noodzakelijk is. Om de schade door overwinterende ganzen en Smienten aan de landbouw te beperken, en tegelijkertijd de duurzame instandhouding van deze soorten te waarborgen, wordt daarom vanaf 2005 gewerkt met speciale opvanggebieden voor Kolgans, Grauwe Gans en Smient. Hiervoor is landelijk een oppervlak van een 80.000 hectare beschikbaar gesteld. Om dat Brandgans en Kleine Rietgans landelijk gezien vaak tussen de genoemde opvangsoorten verblijven, is bij het aanwijzen van gebieden in sommige gevallen rekening gehouden met deze twee ‘mengsoorten’. Het beleidskader is echter niet gericht op deze twee soorten.

De aanwezigheid van rust en voldoende voedsel binnen de opvanggebieden is cruciaal voor het welslagen van het ingezette beleid. Buiten deze gebieden zijn bovengenoemde soorten ganzen nu in grote delen van het land namelijk deels ‘vogelvrij’ in het agrarisch gebied: ze mogen daar verjaagd en onder sommige condities zelfs bejaagd worden.

2.2. Opvanggebieden en verjaagbeleid in Zeeland

Na een levendige discussie met diverse actoren, waaronder diverse Zeeuwse ganzentellers, is in Zeeland 16.075 hectare aan ganzenopvanggebied vastgesteld. Deze opvanggebieden bevinden zich zowel in bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden als op reguliere landbouwgronden. De tabellen 2.2.1. en 2.2.2. geven een overzicht van deze gebieden. Nadere informatie over de Zeeuwse uitwerking is te vinden in de brochure ‘ganzenopvang Zeeland, beheersgebiedsplan ruime jas begrenzing’ (Provincie Zeeland, 2007).

2.3. Totstandkoming aanwijzing gebieden

Bij de verdeling van het landelijk beschikbare aantal hectares en de begrenzing van de gebieden in de provincies zijn niet alle ganzensoorten betrokken. Het Beleidskader spreekt over de Kolgans, Grauwe Gans en Smient. In sommige provincies hebben de ‘mengsoorten’ Brandgans en Kleine Rietgans een rol

Tabel 2.2.1. Karakteristiek van de opvanggebieden in Zeeland.

Gebied	Regio	
Saeftinghe	OZVL	Omvangrijk schorrengebied met bijbehorende binnendijkse landbouwpolders
De Putting	OZVL	Graslandreservaat de Putting, Vogelkreek en omringende landbouwpolders
Groot Eiland	OZVL	Kreek met bos en bouwland, natuurontwikkelingsgebied en agrarisch beheersgebied
Axelse Kreek	OZVL	Twee kreek (natuurgebied) en landbouwgrond (deels natuurontwikk.gebied)
De Braakman	WZVL	Braakmankreek en omringende landbouwpolders (deels natuurontwikk.gebied)
Baarzande	WZVL	Natuurgebieden Baarzandse Kreek en de Blikken en omringende landbouwpolders
Oosterschenge	ZB	Oosterschenge en landbouwpolders ten noorden van de kreek (deels nat.ontw.geb.).
Ganzenres. De Poel	ZB	Graslandreservaat De Poel en omringende landbouwgronden (deels nat.ontw.geb.)
Yerseke Moer	ZB	Yerseke en Kapelse Moer, graslandreservaat en enige nabije landbouwgronden
Hogerwaardpolder	ZB	Landbouwpolder ten zuiden van Markiezaat, natuurontwikkelingsgebied
Schakerloopolder	THO	Landbouwgronden en (deel gerealiseerde) natuurontwikk. langs zuidkust Tholen
Scherpenissepolder	THO	Ingericht open natuurontwikk.gebied en aan noordzijde aangrenzende landbouwpolders
Van Haaftenpolder	THO	Natuurgebieden Rammegors en van Haaftenpolder en landbouwgronden Hollarepolder
De Maire/De Geule	SD	Natuurgebieden Maire en Geule (kreek) en nabije landbouwpolders
Dijkwater	SD	Natuurgebied Dijkwater en omringende landbouwpolders (natuurontwikk.gebied)
Zuidkust Schouwen	SD	Nat.ontwikk.gebied Prunje, inlagen overige natuurontw.geb. Zuidkust Schouwen

Tabel 2.2.2. Overzicht oppervlak en specifieke invulling opvanggebieden in Zeeland

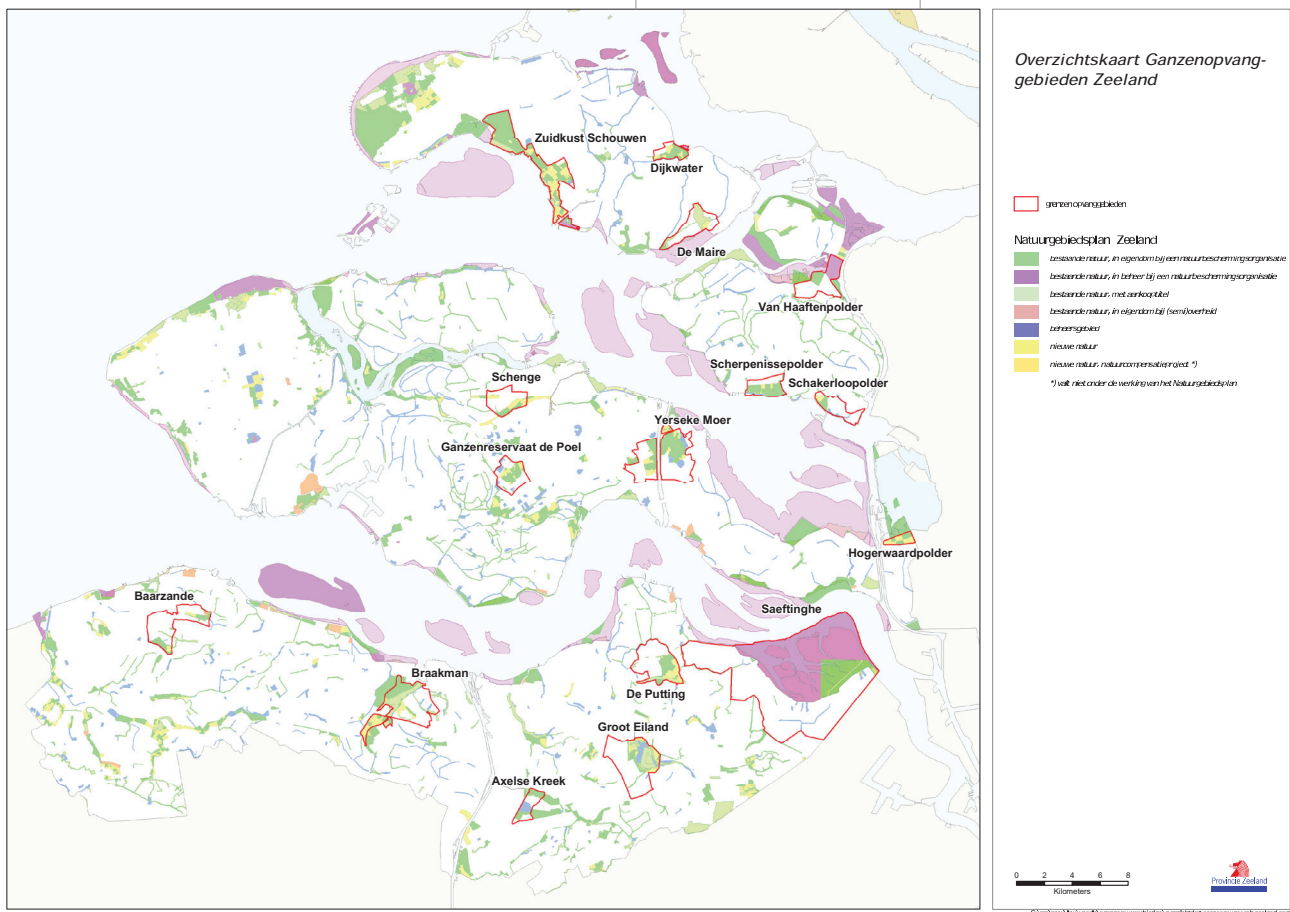
Naam gebied	Totale Oppervlakte Opvanggebied	waarvan geschikt foerageergebied	Foerageergebied		buiten EHS	
			bestaande natuur	nieuwe natuur	grasland	beteelt akkerland
Saeftinghe	6602	3654	2500	0	35	1111
De Putting	771	444	87	138	80	130
Groot Eiland	1121	263	74	40	63	209
Axelse Kreek	250	78	25	0	0	53
De Braakman	1061	416	48	131	80	140
Baarzande	741	364	85	38	45	190
Oosterschenge	460	238	54	78	7	99
Ganzenres. de Poel	435	284	63	91	16	74
Yerseke Moer	1340	809	322	122	94	230
Hogerwaardpolder	141	136	20	116	0	0
Schakerloopolder	351	195	0	66	33	74
Scherpenissepolder	340	270	188	13	35	27
Van Haaftenpolder	552	266	150	0	11	105
De Maire	485	226	70	51	0	101
Dijkwater	236	83	50	15	0	18
Zuidkust Schouwen	1189	746	289	410	20	8
Totaal	16075	8472	4025	1309	519	2569

gespeeld bij de gebieden selectie. In Zeeland was dit slechts in beperkte mate het geval met de Brandgans en geheel niet met de nauwelijks voorkomende Kleine Rietgans. Rotganzen en Toendrarietganzen maken geen deel uit van het Beleidskader. Bij de aanwijzing van de opvanggebieden is met deze soorten dus geen rekening gehouden.

Het grondgebruik is een criterium voor selectie. Uit kostenoverwegingen dient de opvang zoveel mogelijk op meerjarig grasland plaats te vinden. Voor Zeeland geldt echter dat het, vanwege de “schaarste”

aan grasland, onontkoombaar is om ook akkerland te begrenzen. Daar waar mogelijk is echter zo veel mogelijk grasland begrensd. Voor de percelen akkerland geldt dat slechts die oppervlakte meetelt waar daadwerkelijk gefoerageerd kan worden. Dat betekent dat alleen beteelde oppervlaktes graszaad en wintergraan meetellen. Landelijk is afgesproken dat één op de drie hectare daadwerkelijk beteelt wordt in de winter.

Niet alle natuurterreinen binnen de Ecologische Hoofd Structuur lenen zich voor ganzenopvang.

Figuur 2.2.1. Ligging van de ganzenopvanggebieden in Zeeland en het overige Deltagebied.

Ganzen hebben binnendijs vaak een voorkeur voor kort, eiwitrijk gras. Dit is niet in alle gebieden voorhanden. Bij de selectie van gebieden binnen de EHS is daarom gekeken naar de geschiktheid van de gebieden als ganzenfoerageergebied. De provinciale Natuurdoeltypenkaart is daarbij als leidraad genomen. Op deze kaart staat aangegeven welke natuurwaarden worden nagestreefd in de diverse natuurgebieden. Alleen de gebieden met natuurdoeltypen bloemrijk grasland, zilt grasland, multifunctioneel grasland en begeleid getijdengebied zijn geselecteerd als geschikt foerageergebied.

Een uitvloeisel van het huidige beleid is dat binnen bepaalde condities afschotvergunningen voor Grauwe Gans en Kogans afgegeven kunnen worden buiten de gedooggebieden en de natuurgebieden. Een dergelijke vergunning wordt in Zeeland alleen verleend bij aantoonbare schade aan landbouwpercelen met kwetsbare akkerbouwgewassen, vollegrondsgroentenpercelen, de eerste snede van nieuw ingezaaid grasland en overjarig grasland. De looptijd van een vergunning is maximaal van 15 september tot 1 april. Er mag alleen met een hagelgeweer geschoten worden.

2.4. Link tussen ganzenopvang en de maandelijkse tellingen

De maandelijkse ganzentellingen vormen een belangrijk instrument om de werking van het ganzenopvangbeleid te volgen. In dit rapport wordt een beeld geschetst van het aantal exemplaren per soort binnen en buiten de opvanggebieden. In een aantal gebieden loopt de grens van een telgebied niet geheel conform de nieuwe begrenzing van de opvanggebieden. Voor die telgebieden zijn de getelde aantallen toegekend aan de meest waarschijnlijke verblijfplaatsen van de ganzen binnen het gebied, waarbij vooral naar de hoeveelheid geschikt foerageergebied is gekeken. Inmiddels kunnen de tellers al hun gegevens digitaal per kaart op geografisch detailniveau aanleveren. Het grote voordeel daarvan is, dat met zekerheid gezegd kan worden of een groep ganzen zich binnen of buiten de grenzen van een opvanggebied ophield.

Overigens is het van groot belang dat alle relevante gebieden buiten de opvang goed geteld blijven worden. Alleen dan valt er immers iets zinnigs te zeggen over het percentage ganzen in de provincie dat binnen de opvanggebieden verblijft. Bovendien is het opvangbeleid niet gericht op enkele binnen de pro-

vincie relevante soorten zoals de Kleine Zwaan, de Toendrarietgans en de Rotgans.

Bij de bespreking van de in het seizoen 2014/2015 in Zeeland aanwezige ganzen en zwanen (hoofdstuk 5) is per soort een tabel opgenomen waarin per maand het percentage vastgestelde vogels in opvanggebie-

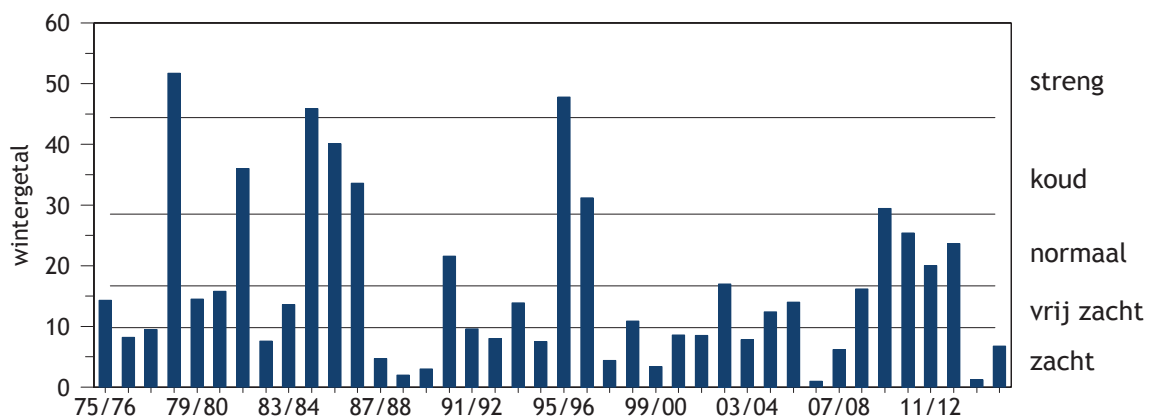
den, overige natuurgebieden en buiten opvang- en natuurgebieden gegeven is. Een compleet beeld per soort voor alle opvanggebieden wordt gepresenteerd in Bijlage I. Een analyse van de landelijke verspreiding van ganzen in relatie tot het opvangbeleid is te vinden in Hornman & van Winden (2013).

3. Weers- en telomstandigheden

Onderstaande gegevens zijn afkomstig van Meteo Zeeland.

Met in Vlissingen een gemiddelde temperatuur van 14.4 beleefden we de op vier na zachtste oktobermaand sinds 1855. De hoeveelheid regenval was normaal, terwijl de zon wat scheen dan gemiddeld. November verliep eveneens erg zacht en zonnig. Vorst aan de grond werd niet gemeten, terwijl de regenval met 40 tot 75 mm aan de lage kant was. Op de ronduit warme herfst volgde een zachte winter, met in Vlissingen een gemiddelde temperatuur van 5.1 graden tegen 4.4 graden normaal en in Westdorpe 4.3 graden tegen 3.8 graden normaal. Vooral december en januari waren zacht, februari week niet veel af van het langjarig gemiddelde. Het aantal vorstdagen (dagen waarop de minimumtemperatuur onder het vriespunt komt), liep uiteen van 13 in Vlissingen tot 24 in Westdorpe, maar

de vorst stelde weinig voor. IJsdagen, dagen met een maximumtemperatuur onder het vriespunt, zijn in Zeeland niet voorgekomen. De laagst gemeten temperatuur was -3.5 graden op 23 januari in Westdorpe. De winter was nat: gemiddeld over Zeeland viel 286.3 mm tegen 199.8 mm normaal. Veruit de meeste neerslag viel inde vorm van regen. Vooral december en januari waren erg nat. Ondanks de vele neerslag was de winter zonniger dan normaal. De zon scheen in Vlissingen 251.4 uren tegen 209.1 uren normaal. December was iets aan de sombere kant, januari en februari brachten vrij veel zon. Maart was aan de frisse kant en droge kant, met in Westdorpe meer vorstdagen dan in december en januari. April verliep opvallend zonnig maar vooral erg droog: gemiddeld 14.8 mm in Zeeland tegen 42.5 mm normaal. Ook mei en juni verliepen zonnig en relatief droog.

Figuur 3.1. Strengheid van de winters in Nederland vanaf 1975/76, uitgedrukt in het vorstgetal van IJnsen (1991).

4. Dankwoord

Allereerst dank aan alle tellers die in het seizoen 2014/2015 weer actief hebben deel genomen aan de tellingen. Samen staken zij vele uren van hun vrije tijd in het zoeken naar en tellen van groepen ganzen en zwanen. Verder gaat speciale dank uit naar de regio-coördinatoren die deze groep tellers motiveerden en de informatie verzamelden: Gabriëlle Gaiser (Schouwen-Duiveland), Jaap Poortvliet (West Zeeuws-Vlaanderen), Edward Minnaar (Noord- en

Zuid-Beveland), Mario Aspeslagh (Walcheren), Rob Remmerts (Oost Zeeuws-Vlaanderen) en Leonard Ketting (Tholen/St. Philipsland).

Ook de tellers van diverse organisaties (DPM, SBB en Waterdienst Rijkswaterstaat) worden uitdrukkelijk bedankt voor hun inzet tijdens de tellingen. De algehele coördinatie in het seizoen 2014/2015 werd verzorgd door Jan-Willem Vergeer van Sovon Vogelonderzoek Nederland.

In onderstaand overzicht worden alle 130 bij Sovon bekende Zeeuwse ganzen- en zwanentellers in het jaar 2014/2015 genoemd. De namen van tellers die in het seizoen 2014/2015 meer dan 35 tellingen hebben uitgevoerd zijn cursief gedrukt.

Cees Appel, *Floor Arts*, *Mario Aspeslagh*, N.J.M. Baart, Kees Baselier, *Frans Bayens*, *Wim Beeke*, Ger Bijster, *Roger Blaakman*, Peter Boelee, Lucien Boerjan, Jos Boot, Cor Both, *Ellie van Boxsel*, P.A.J. van den Broek, Bert van Broekhoven, Arjan de Bruyn, Hidde Bult, *Piet du Burck*, *M. Buijsse*, Wannes Castelijns, *Henk Castelijns*, Adri Clements, *Ron d' Hondt*, *Gerard van Daele*, Ab Delzenne, *Irene Dijk*, *Adri Duijnhouwer*, *Leo D'Hoore*, *Gijs van den Ende*, Jos van Felius, *Thijs Franse*, Rienk Geene, Marcel Geerards, Anne-Lies Gerards, Jan Goedbloed, Gerard van Gool, André de Hamer, André Hannewijk, George van der Hel, Johan van Helleman, Dini Helmers, *Jan Hengst*, *C. en E. van Heukelen*, *Mark Hoekstein*, Jack Hopstaken, Jos Jacobs, Sarah-Jane Jaeggi, *Jan Janssens*, *Marc Jeurissen*, Roger Joos, *Leonard Ketting*, Marcel Klootwijk, Henk Knibbeler, Aloys de Kock, Sjak de Kock, *Els Koorstra*, Robert Kraaijeveld, *T. de Kuiper*, Wim Lansman, *Cees Lavooy*, *Rob van de Leur*, *Sander Lilipaly*, *Kees Lindhout*, René van Loo, Merien van Loo, Kees Los, Peter Maas, Jean Maebe, *Eddy Matthijs*, *G. Meijnen*, Mies Meininger, *Joop Millenaar*, Edward Minnaar, Koos Minnaar, *Hans Molenaar*, A. Nieuwenhuyse, Niek Oele, Jimmy Pijcke, *Reggy van Poecke*, *Jan Polderman*, Ad Polderman, Petra Polderman-Luppens, *Wil Poldervaart*, *Jaap Poortvliet*, *Willem Post*, M.A. van Pul, *Rob Remmerts*, Peter Roelse, *Niels de Schipper*, Teus Slagboom, *Petra Sloof*, Maarten Sluijter, Ted Sluijter, Rudy de Smet, Alex de Smet, *Cor Sol*, *Toon Sparreboom*, Theo Spuesens, Ton Stapels, *Pieter Steennis*, *Rob Strucker*, George Tanis, Krijn Tanis, *Marianne Tauecchio*, *Kees Tazelaar*, Ray Teixeira, Dilia Timmers, Franklin Tombeur, Leo Tromper, Gerard Troost, *Fred Twisk*, Machiel Valkenburg, *Frits van Velzen*, *Jan-Willem Vergeer*, Mario de Vlieger, Barbara Voogt, *Herman van de Voorde*, *Jennifer Vreugdenhil-Rowlands*, *Bram Vroegindeweij*, *Hugo van der Wal*, Jaco Walhout, Sigrid Wassenaar, Trudie van Wezel, Anne-Mark Wijkel, Dick Wilbrink, Wim de Wilde, Jeanet Wisse, *Wim Wisse*, *Jacob Woets*, *Pim Wolf*, Jan Wouters & Wouter van Zandbrink.

5. Resultaten seizoen 2014/2015

5.1. Algemeen

Tabel 1. Totaal aantal van de meest getelde ganzen en zwanen tijdens de maandelijkse tellingen in Zeeland in 2014/2015.

seizoen 2014 / 2015	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Kleine Zwaan	0	0	0	0	69	240	426	238	0	0	0	0
Toendrarietgans	0	0	0	72	2.587	8.379	5.010	3.119	2	0	0	0
Kolgans	0	2	2	15.506	30.570	43.849	46.884	15.957	9.138	0	1	0
Grauwe Gans	5.466	11.189	10.278	20.153	48.674	43.761	47.680	15.428	7.867	3.937	5.425	2.540
Grote Canadese Gans	2.362	733	2.366	1.838	1.205	1.985	2.479	1.137	983	556	419	2.284
Brandgans	2.673	13.027	14.260	20.171	30.230	38.430	70.576	54.274	41.798	12.842	3.859	1.880
Rotgans	11	22	251	13.308	30.280	26.935	26.348	26.794	12.131	6.648	12.356	18
totaal	10.512	24.973	27.157	71.048	143.615	163.579	199.403	116.947	71.919	23.983	22.060	6.722

In Tabel 2 staan de totalen van de overige ganzen/zwanen soorten die zijn waargenomen. Voor de Knobbelswaan is het overzicht buiten de maand januari niet compleet, omdat deze vogels vaak voorkomen in urbaan gebied dat vaak niet maandelijks geteld wordt.

In hoofdstuk 5.2 zijn per soort tabellen gepresenteerd met de maanttotalen per regio in seizoen

2014/2015 (tabel 5.x.2) en de Zeeuwse maanttotalen vanaf seizoen 1990/1991 (tabel 5.x.3). De hoogste regionale maandsom per regio is vet gedrukt, evenals de hoogste Zeeuwse maandsom over 1990/1991 – 2014/2015. Valt de hoogste Zeeuwse maandsom in seizoen 2014/2015, dan is de betreffende maandsom vet gedrukt in tabel 5.x.2.

Tabel 2. Totaal aantal overige genoteerde soorten ganzen en zwanen tijdens de maandelijkse tellingen in Zeeland in 2014/2015.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Knobbelswaan	161	435	465	571	683	699	879	739	373	228	217	206
Zwarte Zwaan	3	12	7	9	19	33	18	27	16	8	14	2
Wilde Zwaan	0	0	0	0	0	42	104	108	11	0	0	0
Zwaangans	0	0	0	0	1	0	31	0	0	0	0	0
Kleine Rietgans	0	0	0	0	4	2	1	6	0	0	0	0
Soepgans	63	0	222	230	340	299	446	250	255	122	2	0
Indische Gans	6	2	4	0	0	1	10	3	0	1	0	1
Sneeuwgans	0	2	3	4	2	1	2	2	1	0	1	0
Ross' Gans	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Keizergans	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
Kleine Canadese Gans	1	0	1	1	3	3	2	3	1	0	0	0
Witbuikrotgans	0	0	0	0	0	1	4	4	1	0	0	0
Zwarte Rotgans	0	0	0	0	3	2	5	1	0	0	0	0
Roodhalsgans	1	0	0	0	2	2	4	0	0	0	0	0
Nijlgans	119	532	497	542	494	591	748	460	354	165	232	103
totaal	354	983	1.199	1.357	1.551	1.677	2.256	1.603	1.012	524	466	312

5.2. Kleine Zwaan- *Cygnus columbianus bewickii*

Profiel

De in Nederland voorkomende vorm van de Kleine Zwaan is een broedvogel van de toendra's van arctisch Rusland, met name op de toendra ten westen van Nova Zembla. De hier broedende Kleine Zwanen verlaten in september de broedplaatsen en trekken dan circa 3.000 kilometer via Rusland en de Baltische staten naar West-Europa, waar Denemarken, Engeland en Nederland belangrijke overwinteringsgebieden herbergen. In Nederland gaat het de laatste jaren om maximaal 7.000 tot 12.000 exemplaren. De vogels prefereren eiwitrijk plantaardig voedsel. Belangrijke voedselbronnen in Nederland zijn de knollen van fonteinkruiden buitendijks en bietenresten op akkers binnendijks. De timing van aankomst, de aantallen en de duur van het verblijf in Nederland zijn afhankelijk van onder meer de omstandigheden bij ons ten opzichte van de andere overwinteringsgebieden, het broedsucces op de toendra en de mate van beschikbaarheid van goed exploiteerbare voedselbronnen. De variatie in al deze factoren maakt dat de in Nederland verblijvende aantallen van jaar op jaar flink kunnen variëren. Sinds de eeuwwisseling zijn de aantallen in Nederland en elders in Noordwest-Europa aan de lage kant, en inmiddels is de toename van de winterpopulatie rond de Oostzee –waar tot voor kort een toename ten gevolge van de milde winters aldaar te bespeuren viel- gestopt. Het lage broedsucces lijkt de voornaamste reden voor de afname van de flywaypopulatie. Het huidige door de Nederlandse overheid

ontwikkelde gedoog- en opvangbeleid richt zich niet op de Kleine Zwaan.

Seizoen 2014/2015

Het aantal in Zeeland verblijvende Kleine Zwanen lag onder dat van het voorafgaande seizoen, waarover reeds werd gemeld dat het een van de magerste sinds 1975 was. In alle maanden lagen de aantallen onder het gemiddelde voor de laatste jaren. De seizoensopbouw was gebruikelijk: eind oktober de eerste exemplaren en toenemende aantallen in november en december met een piek van 426 ex in januari. Februari leverde nog 238 ex op en in maart was de soort verdwenen.

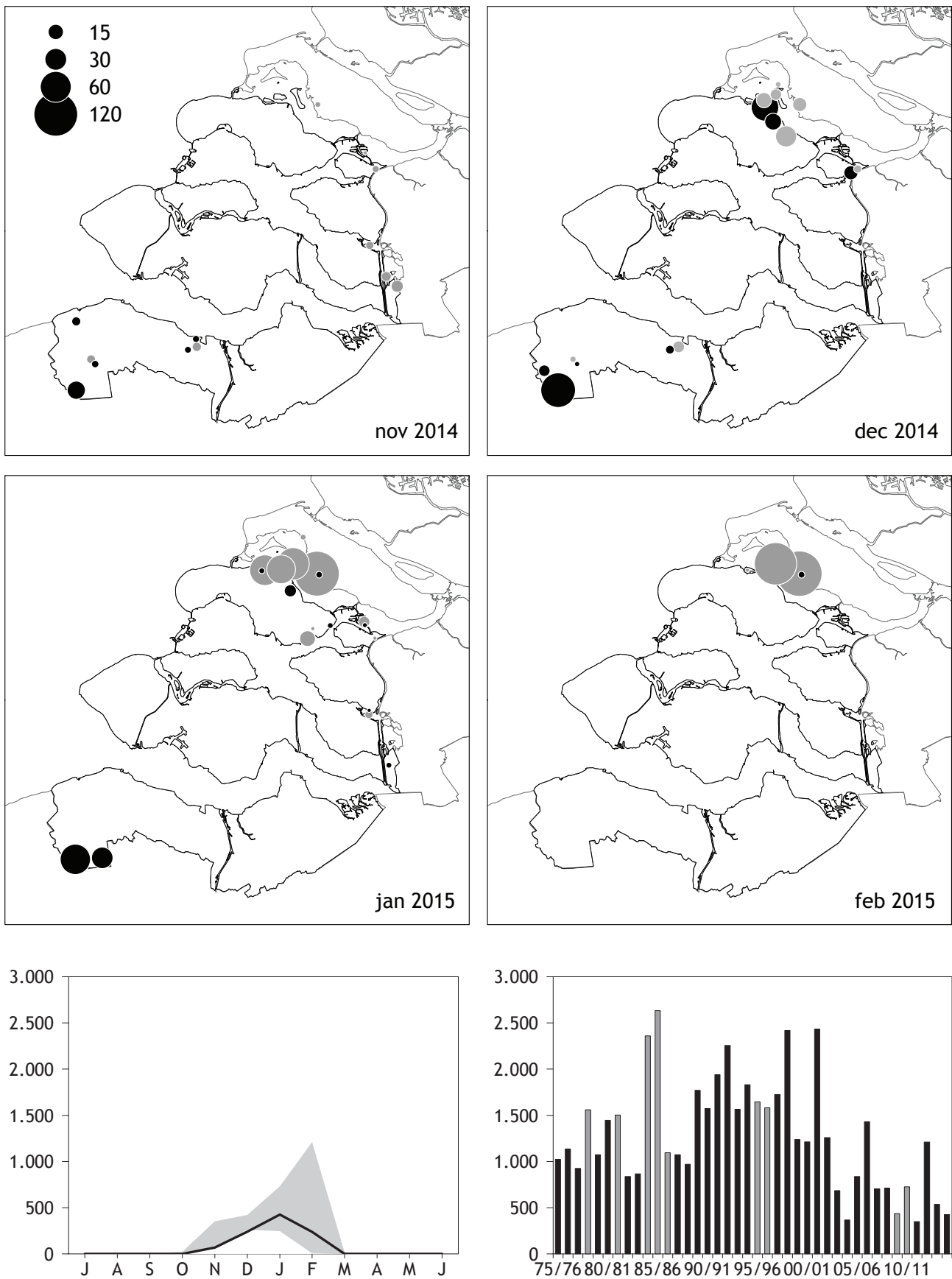
Ongetwijfeld speelt de bijzonder zachte winter een belangrijke rol bij het magere voorkomen. Minder duidelijk is in hoeverre verminderde voedselbeschikbaarheid op de landbouwgronden een rol speelt.

Alleen in december, januari en februari bivakkeerden meer dan 100 Kleine Zwanen binnen de provinciegrenzen.

De twee bekende concentratiegebieden rond Zonnemaire op Schouwen en in West Zeeuws-Vlaanderen nabij Aardenburg herbergden de meeste Zeeuwse Kleine Zwanen. Opvallend is wel dat de vogels in het noorden vooral op de Grevelingen werden gezien en minder op het aangrenzende Schouwse vasteland. Rond Aardenbrug bivakkeerden groepen Kleine Zwanen geregeld net over landsgrens. De Belgische provincie Oost-Vlaanderen had speciaal

Kleine Zwaan (J.W. Vergeer)

Figuur 2. Kleine Zwaan in Zeeland:

(boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2014 - februari 2015. Grijze stippen = natuur- & opvanggebied, zwarte stippen = buiten natuur/opvang.

(linksonder) aantalsverloop 2014/2015 (lijn) t.o.v. extremen 2011/12- 2013/14 (grijs)

(rechtsonder) jaarmaxima 1975/76 - 2014/2015 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5.2.1. Percentage Kleine Zwanen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2014/2015.

maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
November	20	29	51
December	15	18	68
Januari	4	72	24
Februari	0	99	1

Tabel 5.2.2. Aantal Kleine Zwanen in Zeeland 2014/2015. Per maand is de regio met het hoogste aantal vet gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	0	0	0	2	12	126	128	0	0	0	0
Grevelingen	0	0	0	0	0	24	172	110	0	0	0	0
Schouwen-Duiveland	0	0	0	0	0	90	27	0	0	0	0	0
Krammer-Volkerak	0	0	0	0	1	0	9	0	0	0	0	0
St. Philipsland	0	0	0	0	3	16	1	0	0	0	0	0
Oosterschelde	0	0	0	0	4	0	5	0	0	0	0	0
Zuid-Beveland (oost)	0	0	0	0	15	0	2	0	0	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	33	85	84	0	0	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	11	13	0	0	0	0	0	0
totaal 2014 / 2015	0	0	0	0	69	240	426	238	0	0	0	0

Tabel 5.2.3. Aantal Kleine Zwanen in Zeeland 1990/1991 - 2013/2014. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2015 vet gedrukt.

Jaar	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2013/2014	0	1	0	6	354	261	537	5	0	0	0	0
2012/2013	0	0	0	0	105	421	731	1.211	2	0	0	0
2011/2012	0	0	0	24	72	350	246	331	18	0	0	0
2010/2011	0	0	0	28	247	415	727	180	0	0	0	0
2009/2010	0	0	1	4	384	190	367	436	2	0	0	0
2008/2009	1	0	0	1	470	663	713	82	1	0	0	1
2007/2008	1	2	2	7	700	704	557	35	3	0	1	1
2006/2007	1	0	0	11	1.185	1.430	143	8	2	0	0	0
2005/2006	0	1	0	0	100	559	837	68	28	1	1	0
2004/2005	0	0	0	0	298	367	119	74	16	0	0	0
2003/2004	0	0	0	13	685	316	575	24	3	0	0	0
2002/2003	0	0	0	146	1.259	893	668	143	1	0	0	0
2001/2002	0	0	0	0	2.434	1.552	1.203	15	0	0	0	0
2000/2001	0	0	0	4	414	1.213	1.137	565	4	0	0	0
1999/2000	0	0	0	11	1.238	508	348	82	0	0	0	0
1998/1999			7	270	1.849	2.418	1.144	713	1			
1997/1998				33	515	1.725	296	15	2	1	1	
1996/1997				0	1.550	1.581	883	195	0			
1995/1996				0	1.645	1.367	532	524	22			
1994/1995				1	1.830	1.203	651	18	1			
1993/1994				39	1.114	1.565	726	49	2			
1992/1993				0	1.855	2.256	872	23	0			
1991/1992				15	1.396	1.941	843	138	0			
1990/1991				154	1.574	1.275	913	502	13			

voor de Kleine Zwaan subsidie beschikbaar gesteld om oogstresten van suikerbieten op de velden te laten liggen.

Binnen de provinciegrenzen werd tijdens de maandelijkse tellingen slechts 7 maal meer dan 50 ex in één telgebied gemeld; 2 maal bij Aardenburg en 5 maal in de Grevelingen (o.a. 109 ex op de Veermansplaat op 11/02). Mogelijk gaat het hier om vogels die op de platen slapen en er nu ook vaker foerageren?

Van eind december tot midden februari verbleef een groep van max 27 Kleine Zwanen rond Buttinge op Walcheren (waarneming.nl). Deze groep werd helaas niet vastgesteld tijdens de maandelijkse tellingen. In de kom van de Delta verbleven geregeld kleine

aantallen, elders werden slechts incidenteel Kleine Zwanen gemeld.

De Kleine Zwaan speelt geen rol bij het huidige opvang- en gedoogbeleid. Dankzij de relatief flinke aantallen in de Grevelingen verbleef in januari en februari een fors deel van de populatie in natuurgebieden. Alleen in december was veruit het grootste deel van de vogels op reguliere landbouwgrond te vinden.

In de periode november 2014 – februari 2015 verbleef gemiddeld 5,4% van de landelijke Kleine Zwanen-populatie binnen de provinciegrenzen. Daarmee is niet alleen het totaal aantal exemplaren, maar ook het relatieve belang van de Zeeuwse populatie aan de lage kant. Februari kende met 9,7% het hoogste percentage.

5.3. Toendrarietgans - *Anser serrirostris*

Profiel

De Toendrarietgans broedt in de toendra's van arctisch Rusland, grofweg van het Kola schiereiland ten oosten van Finland tot aan Taimyr. In september trekken de vogels in zuidwestelijke richting weg. Via Rusland en de Baltische staten bereiken ze na een vlucht van 3.000 tot 5.000 kilometer de overwinteringsgebieden in Midden- en Noordwest-Europa. In Nederland verblijven de vogels vooral vanaf half oktober tot laat in februari. De maxima schommelen de laatste jaren tussen de 190.000 – 288.000 exemplaren. Zoals bij de meeste arctische ganzen varieert het broedsucces van de Toendrarietgans sterk van jaar op jaar. De Nederlandse winterpopulatie is sinds 1990 toegenomen, waarschijnlijk eerder als gevolg van een herverdeling van winterconcentraties in Europa dan van een daadwerkelijke populatie-toename. De in Nederland verblijvende vogels voeden zich tot in januari vooral met oogstresten op akkers, onder meer van suikerbieten, granen en aardappels. Als er op de akkers niet veel meer te halen valt, schakelen veel Toendrarietgansen over op gras of jonge wintergranen. De vogels verblijven meestal in grote, soms met andere soorten gemengde groepen. De slaapplekken bevinden zich in open water of op rustige buitendijkse platen.

Het gros van de in Zeeland verblijvende Rietgansen bestaat uit de Toendra-variant. Waarnemingen van de in de taiga van Scandinavië en Siberië broedende

Taigarietgans (*Anser fabalis*) worden een steeds grotere zeldzaamheid, zowel binnen de provinciegrenzen als elders in Nederland.

Het huidige door de overheid ontwikkelde gedoog- en opvangbeleid richt zich niet op de Toendrarietgans.

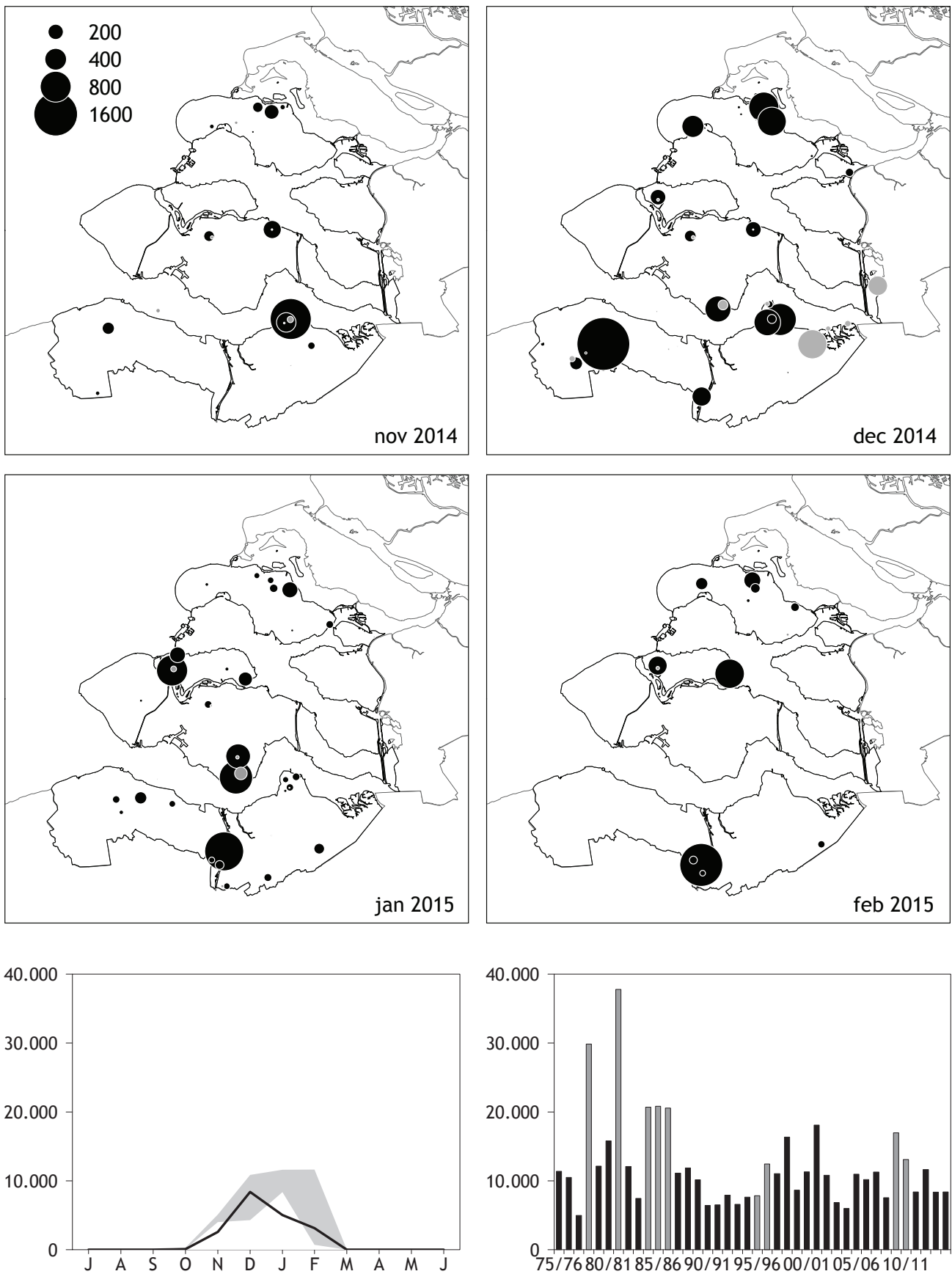
Seizoen 2014/2015

De reeks zachte winters van de laatste jaren brengt relatief weinig Toendrarietgansen naar Zeeland; een wetmatigheid die ook in 2014/15 duidelijk op ging. Het seizoensmaximum van 8379 ex lag vrijwel gelijk aan dat van vorig seizoen. Toch is er een opmerkelijk verschil: de aantalspiek viel ditmaal in december en niet, zoals gebruikelijk, in januari. In die maand werden ditmaal slechts 5010 ex geteld, de laagste maandsom sinds januari 2007. Het seizoensverloop oogt normaal in oktober-december, maar de snelle afname daarna is opvallend. De tendens tot een vroegere wegtrek speelt al enige jaren. Van alle Zeeuwse ganzen is de Toendrarietgans het meest gebonden aan oogstresten op akkerland. Als het voor boeren gunstige weer toelaat dat bieten-, aardappel- en wortelresten snel worden ondergeploegd wordt het er voor de Toendrarieten niet aantrekkelijker op.

Het accent in de verspreiding lag minder dan gebruikelijk op Schouwen. Juist hier waren de aantallen in januari opvallend laag. Datzelfde geldt voor

Toendrarietgans (A. de Jong)

Figuur 3. Toendrarietgans in Zeeland:

(boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2014 - februari 2015. Grijze stippen = natuur- & opvanggebied, zwarte stippen = buiten natuur/opvang.

(linksonder) aantalsverloop 2014/2015 (lijn) t.o.v. extremen 2011/12 - 2013/14 (grijs)

(rechtsonder) jaarmaxima 1975/76 - 2014/2015 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5. 3.1. Percentage Toendrarietganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2014/2015.

Maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	14	18	68
November	0	2	97
December	13	2	86
Januari	0	4	96
Februari	0	0	100
Maart	0	45	55

Tabel 5.3.2. Aantal Toendrarietganzen in Zeeland 2014/2015. Per maand is de regio met het hoogste aantal vet gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Schouwen-Duiveland	0	0	0	22	314	1.823	387	494	1	0	0	0
St. Philipsland	0	0	0	0	0	55	3	0	0	0	0	0
Oosterschelde	0	0	0	0	0	0	0	7	1	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	0	0	200	1.182	1.000	0	0	0	0
Walcheren	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0
Zuid-Beveland (west)	0	0	0	0	366	950	1.580	0	0	0	0	0
Zuid-Beveland (oost)	0	0	0	0	0	310	0	0	0	0	0	0
Westerschelde	0	0	0	9	15	3	2	0	0	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	136	2.448	215	0	0	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	41	1.756	2.590	1.634	1.618	0	0	0	0
totaal 2014 / 2015	0	0	0	72	2.587	8.379	5.010	3.119	2	0	0	0

Tabel 5.3.3. Aantal Toendrarietganzen in Zeeland 1990/1991 - 2014/2015. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2015 vet gedrukt.

Jaar	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2013/2014	0	0	0	307	4.012	8.100	8.365	704	0	0	0	0
2012/2013	0	0	0	66	5.102	10.850	11.608	11.640	13	0	0	0
2011/2012	0	1	0	69	4.825	4.285	8.388	4.982	0	0	0	0
2010/2011	0	0	0	356	5.799	4.799	13.092	4.896	6	0	0	1
2009/2010	0	0	0	109	5.683	7.077	16.972	9.251	3	0	0	0
2008/2009	0	0	0	6	1.469	7.545	6.584	3.061	1	0	0	2
2007/2008	0	0	1	127	3.972	11.279	7.456	4.004	0	0	1	0
2006/2007	0	1	0	612	7.723	10.183	2.561	2.450	1	0	0	0
2005/2006	1	1	1	153	2.107	10.953	6.468	1.856	359	0	0	0
2004/2005	0	0	1	289	3.785	5.129	5.989	4.014	1	1	0	1
2003/2004	0	0	1	191	4.992	6.844	2.971	918	2	23	0	0
2002/2003	1	0	0	95	9.601	10.810	3.850	1.629	49	0	0	0
2001/2002	0	0	0	120	8.640	18.087	11.519	830	9	0	0	1
2000/2001	0	0	0	66	2.759	8.850	11.299	6.950	760	0	0	0
1999/2000	0	0	0	13	4.959	8.650	7.602	2.830	2	0	1	0
1998/1999	0	0	1	93	5.482	10.166	16.341	8.711	206	0	0	0
1997/1998	0	0	0	47	3.928	11.042	3.019	883	3	0	1	0
1996/1997	0	0	1	6	4.396	6.617	12.438	859	0	0	0	0
1995/1996				0	2.404	7.831	7.026	3.960	33			
1994/1995				0	1.553	7.618	6.657	947	0			
1993/1994				6	557	6.177	6.573	3.092	0			
1992/1993				2	1.658	6.246	7.917	1.111	3			
1991/1992				0	520	6.511	4.191	2.157	0			
1990/1991				0	527	6.437	4.598	4.028	0			

West Zeeuws-Vlaanderen, maar er verbleef die maand wel een forse groep van 1230 ex in de Nieuw Vogelschorpolder bij Sluiskil. Groepen van meer dan 500 ex werden verder gemeld rond Dreischor-Zonnemaire SD (december), op Noord-Beveland (januari/februari), bij Baarland ZB (december/januari) en de Kop van Ossensisse OZVL (november/december), terwijl de grootste groep (2268 ex) op 14/12 nabij Oostburg WZVL verbleef. Opvallend is dat geen enkel telgebied in meer dan één maand grote aantallen Toendrarietganzen herbergde.

Voorts valt op dat er nauwelijks Toendrarietganzen gemeld worden in regio's als Tholen, Walcheren en de Hals van Zuid-Beveland, waar toch flink wat open akkerland te vinden is. Op waarneming.nl staan wel meldingen op het Platte van Walcheren (max 218 ex) en in de Poortvliet en Mallandpolder op Tholen (max 400 ex op 27/01). Verblijven de vogels hier kortstondig, of worden ze soms gemist bij de maandelijkse tellingen?

Het opvang- en verjaagbeleid is niet gericht op de Toendrarietgans. Het percentage Toendrarietganzen binnen de opvanggebieden is over het algemeen laag: gemiddeld 3,3% in de periode november-februari. Dat zal zeker van doen hebben met de voorkeur van de soort voor akkerland als foerageergebied. Alleen de opvanggebieden Saeftinghe (743 ex in december) en Hoogerwaardpolder (310 in december) herbergden op enig moment meer dan 100 Rietganzen. Liefst 94,7% van de Zeeuwse Toendrarietganzen verbleef in november-februari op reguliere landbouwgronden.

Het aandeel van de Zeeuwse populatie Toendrarietganzen in het landelijk totaal in de periode november-februari bedroeg 2,8% (maximaal 4,2% in december). Dat is iets lager dan de 3% van vorig jaar en aanmerkelijk minder dan de jaren ervoor. Het belang van Zeeland voor de in Nederland overwinterende populatie Toendrarietganzen lijkt dus te verminderen.

5.4. Kolgans - *Anser albifrons*

Profiel

Kolganzen broeden in grote delen van arctisch Rusland. Het broedsucces varieert en is gerelateerd aan de arctische lemming-cyclus. Een gering, maar groeiend aantal paren –afkomstig van ontsnapte lokvogels en aangeschoten exemplaren- verblijft 's zomers in Nederland en kan hier ook tot broeden komen. De verschillende populaties overwinteren van West-Europa tot bezuiden de Kaspische Zee. De in Groenland broedende ondersoort *A.a.flavirostris* overwintert in Ierland en Schotland en is in Nederland erg zeldzaam. De in Nederland verblijvende Kolganzen broeden voornamelijk in het westelijk deel van arctisch Rusland en trekken via het Kara schiereiland, de Baltische staten en Zuid-Scandinavië naar de overwinteringsgebieden. De Nederlandse winterpopulatie bestaat uit 700.000 tot 900.000 vogels en verblijft op diverse plaatsen in Laag-Nederland en in het rivierengebied. Veruit de meeste Kolganzen voeden zich hier op grasland. Een klein deel profiteert van oogstresten op akkerland. Vanaf januari foerageren Kolganzen ook geregeld op wintergranen.

Sinds het midden van de vorige eeuw is het aantal in Noordwest-Europa overwinterende Kolganzen fors gestegen; andere populaties (met name in Midden-Europa) zijn juist gekrompen.

De Kolgans is een van de soorten waarvoor de overheid het huidige gedoog- en opvangbeleid heeft ontwikkeld.

Seizoen 2014/2015

De vervroeging van de aankomst van substantiële aantallen Kolganzen zette dit jaar niet door, al was de oktobersom van 15.506 ex nog altijd hoger dan

alle oktobertellingen voor 2009. Opvallender is dat de tendens om eerder weg te trekken werd doorbroken: de seizoenspiek van 43.849 ex viel in januari en niet, zoals de laatste jaren gebruikelijk, in december. De februaritelling leverde een voor een zachte winter normaal aantal op.

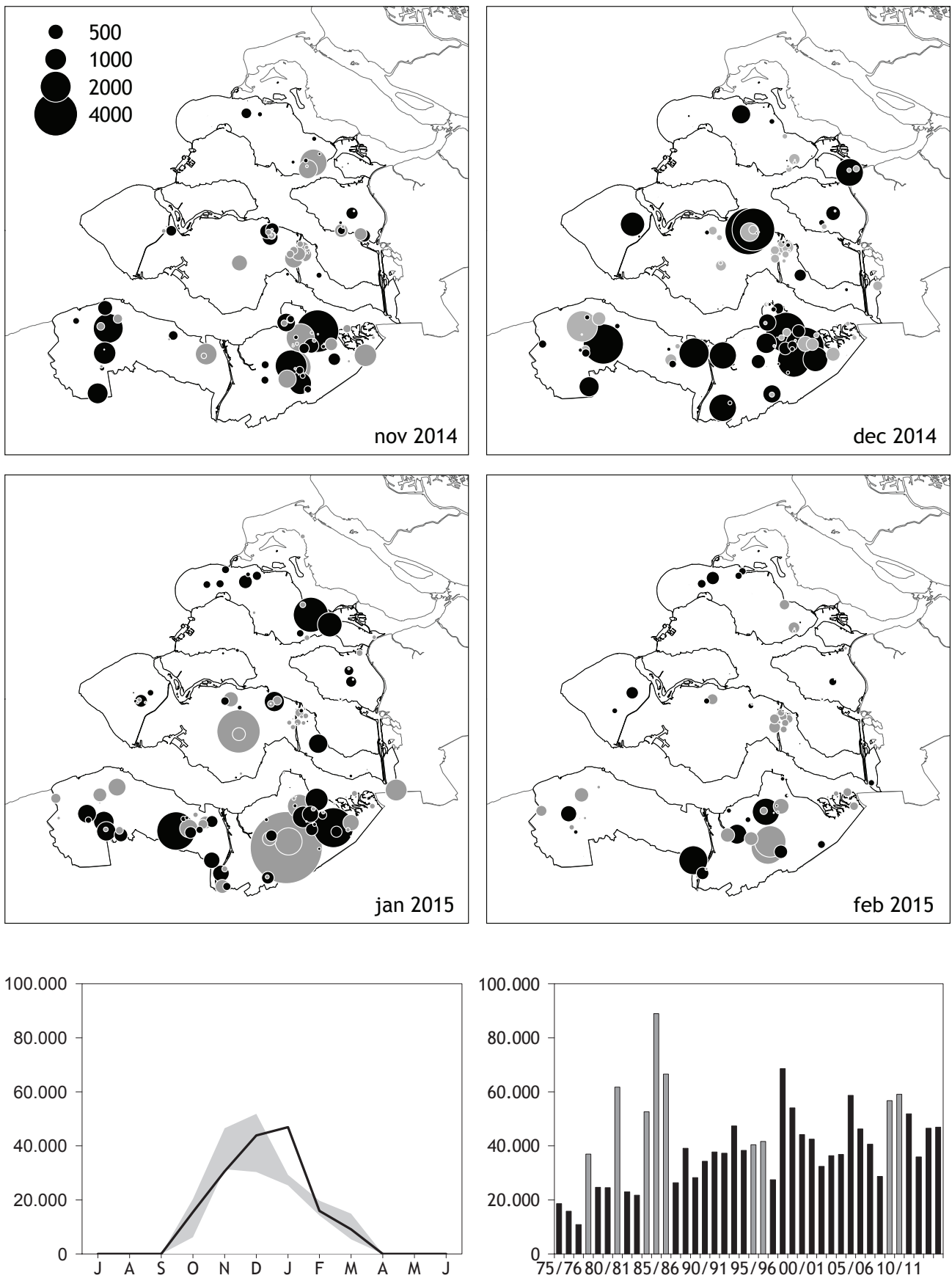
Zeeuws-Vlaanderen herbergde het hele winterhalfjaar 60% tot 80% van de Zeeuwse winterpopulatie. Dat beeld kan iets vertekend zijn door een wat mindere teldekking elders in de provincie, maar de grote lijn is helder.

In 41 maand-gebiedcombinaties werden meer dan 1000 Kolganzen geteld. Deze waren verdeeld over Oost Zeeuws-Vlaanderen (27), West Zeeuws-Vlaanderen (5), Zuid-Beveland (4) Schouwen-Duiveland (3), Tholen en Walcheren (1). Vijf in Oost Zeeuws-Vlaanderen gelegen telgebieden herbergden tenminste twee maanden meer dan 1000 Kolganzen: Riet- en Wulfsdijkpolder noord/Groot Eiland, Riet- en Wulfsdijkpolder-Zuid, Kruispolder-Noord, de Putting Hengstdijk, Willem Hendrikspolder Graauw en Boerengat Lovenpolder. Het gemiddeld aantal Kolganzen per telgebied varieert van 304 in maart tot 481 in december. In 27% van de gebieden met Kolganzen ging het om minder dan 25 ex.

Van oktober tot en met maart verbleef gemiddeld 52% van de getelde Zeeuwse Kolganzen in natuur- en opvanggebieden. Dat is een stuk minder dan het gemiddelde van 69% vorig seizoen. Het verschil zit hem vooral in de lage score van 18,2% in december; in de andere maanden lag het percentage boven de 40%, met een piek van 83% in maart.

Kolgans (B. van Broekhoven)

Figuur 4. Kolgans in Zeeland:
 (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2014 - februari 2015. Grijze stippen = natuur- & opvanggebied, zwarte stippen = buiten natuur/opvang.
 (linksonder) aantalsverloop 2014/2015 (lijn) t.o.v. extremen 2011/12 - 2013/14 (grijs)
 (rechtsonder) jaarmaxima 1975/76 - 2014/15 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5.4.1. Percentage Kolganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2014/2015.

Maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	53	6	41
November	36	11	54
December	14	4	82
Januari	45	7	48
Februari	47	9	44
Maart	69	15	17

Tabel 5.4.2. Aantal Kolganzen in Zeeland 2014/2015. Per maand is de regio met het hoogste aantal vet gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	0	0	0	3	15	48	22	80	0	0	0
Grevelingen	0	0	1	0	16	7	1	0	0	0	0	0
Schouwen-Duiveland	0	0	0	1.312	1.145	1.271	4.959	1.223	2	0	1	0
St. Philipsland	0	0	0	0	20	1.680	40	0	2	0	0	0
Tholen	0	0	0	538	1.496	611	584	195	1	0	0	0
Oosterschelde	0	0	0	20	1.516	41	0	21	0	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	28	0	3	52	6	0	0	0	0
Walcheren	0	0	0	0	278	1.221	513	379	0	0	0	0
Zuid-Beveland (west)	0	0	0	1.592	2.286	9.575	5.942	393	943	0	0	0
Zuid-Beveland (oost)	0	0	0	2.222	2.253	1.781	2.262	1.332	913	0	0	0
Westerschelde	0	0	0	0	2	10	71	57	135	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	996	4.799	7.035	7.246	1.327	3.056	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	2	1	8.798	16.756	20.599	25.166	11.002	4.006	0	0	0
totaal 2014 / 2015	0	2	2	15.506	30.570	43.849	46.884	15.957	9.138	0	1	0

Tabel 5.4.3. Aantal Kolganzen in Zeeland 1990/1991 - 2014/2015. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2015 vet gedrukt.

Jaar	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2013/2014	0	1	0	20.350	46.508	37.786	29.307	19.741	5.386	0	1	1
2012/2013	4	1	0	6.204	35.891	30.320	25.403	17.169	14.895	74	1	0
2011/2012	0	0	0	10.150	31.388	51.838	28.228	14.236	8.226	3	0	0
2010/2011	1	5	0	17.961	25.452	36.129	59.076	26.495	8.281	9	6	0
2009/2010	0	0	6	4.845	22.106	39.654	56.739	38.120	16.682	0	2	2
2008/2009	0	1	0	83	15.174	28.709	26.803	22.599	12.003	5	10	0
2007/2008	1	0	3	4.690	26.935	39.465	40.615	26.114	13.810	3	7	2
2006/2007	1	0	2	4.190	25.986	44.808	46.291	27.256	6.502	21	1	2
2005/2006	0	2	0	4.027	22.101	49.827	58.661	31.262	13.461	19	4	0
2004/2005	1	0	3	7.282	27.986	31.550	36.802	24.557	13.150	1	1	0
2003/2004	0	1	4	3.307	16.126	28.102	36.343	19.697	9.651	3	0	0
2002/2003	2	1	1	3.186	29.246	23.463	32.393	26.096	12.503	1.705	1	0
2001/2002	0	2	4	1.844	25.817	42.478	34.802	21.463	5.933	731	2	2
2000/2001	1	3	2	1.863	7.744	32.238	44.175	39.676	7.354	3	2	2
1999/2000	2	2	15	3.960	23.812	37.591	54.080	28.305	8.185	71	2	1
1998/1999	3	2	0	1.238	14.025	32.272	68.583	42.656	9.960	24	1	2
1997/1998	0	0	0	1.885	14.179	27.481	26.843	20.434	12.831	1	5	2
1996/1997	0	0	0	243	18.383	41.645	28.284	31.647	9.064	0	0	0
1995/1996	0	0	0	47	11.368	29.742	40.434	36.182	16.050	0	0	0
1994/1995	0	0	0	88	5.990	21.353	38.348	32.241	1.810	0	0	0
1993/1994	0	0	0	37	5.380	37.518	47.336	37.114	8.450	0	0	0
1992/1993	0	0	0	217	4.778	37.273	30.997	16.902	10.852	0	0	0
1991/1992	0	0	0	10	8.123	37.742	27.871	25.994	14.777	0	0	0
1990/1991	0	0	0	27	710	24.639	34.278	31.101	9.972	0	0	0

Over het hele winterhalfjaar gezien verbleef meer dan 5 procent van de Zeeuwse Kolgans-populatie in de opvanggebieden Groot Eiland (12,9%), Yerseke Moer (6,4%) en De Putting (5,2%). Voor al deze gebieden lag het percentage vorig seizoen hoger, waarbij vooral de afname van bijna 3% in de Yerseke Moer opvalt. Baarzandse Kreek/De Blikken, de Braakman en Ganzenreservaat De Poel kwamen vo-

rig seizoen ook boven de 5% gemiddeld uit, maar dit jaar niet meer.

In piekmaand januari verbleef 6,2% van de landelijke kolgans-populatie in Zeeland. Het gemiddelde over het winterhalfjaar lag met 4,4% boven dat van de voorafgaande jaren.

5.5. Grauwe Gans - *Anser anser*

Profiel

Met een broedpopulatie van circa 25.000 paar is de Grauwe Gans veruit de talrijkste in Nederland broedende ganzensoort. Het gros van deze broedvogels overwintert binnen de landsgrenzen en wordt dan vergezeld door broedvogels uit Scandinavië en Midden-Europa. In november zijn de aantallen in Nederland op zijn hoogst; dan verblijven hier de laatste jaren 421.000-487.000 exemplaren. Het Verdrongen Land van Saeftinghe is van oktober tot in januari de belangrijkste verblijfplaats van de soort in Noordwest-Europa. De vogels foerageren hier vooral op wortelknollen van Riet en Zeebies en binnendijks op oogstresten en grasland (Castelijns & Jacobusse 2010).

De Grauwe Gans is een van de soorten waarvoor de overheid het huidige gedoog- en opvangbeleid heeft ontwikkeld.

Seizoen 2014/2015

De Grauwe Gans blijft met afstand de meest verspreid voorkomende ganzensoort in Zeeland. Eén op de vijf ingevoerde waarnemingen bij de ganzentellingen in het winterhalfjaar 2014/2015 betreft deze soort. Toch tendeert het Zeeuwse seizoenstotaal sinds 2010/2011 naar een afname. De seizoenspiek van 48.674 ex in november betekent dat de aantalspiek voor het eerst sinds 1996/1997 onder de 50.000 ex blijft.

Vooraf in november en december nam de soort af ten opzichte van het gemiddelde over de afgelopen drie seizoenen. De seizoensopbouw volgde in grote lijnen het gebruikelijke patroon, maar de scherpe aantalspiek in november en december bleef ditmaal uit.

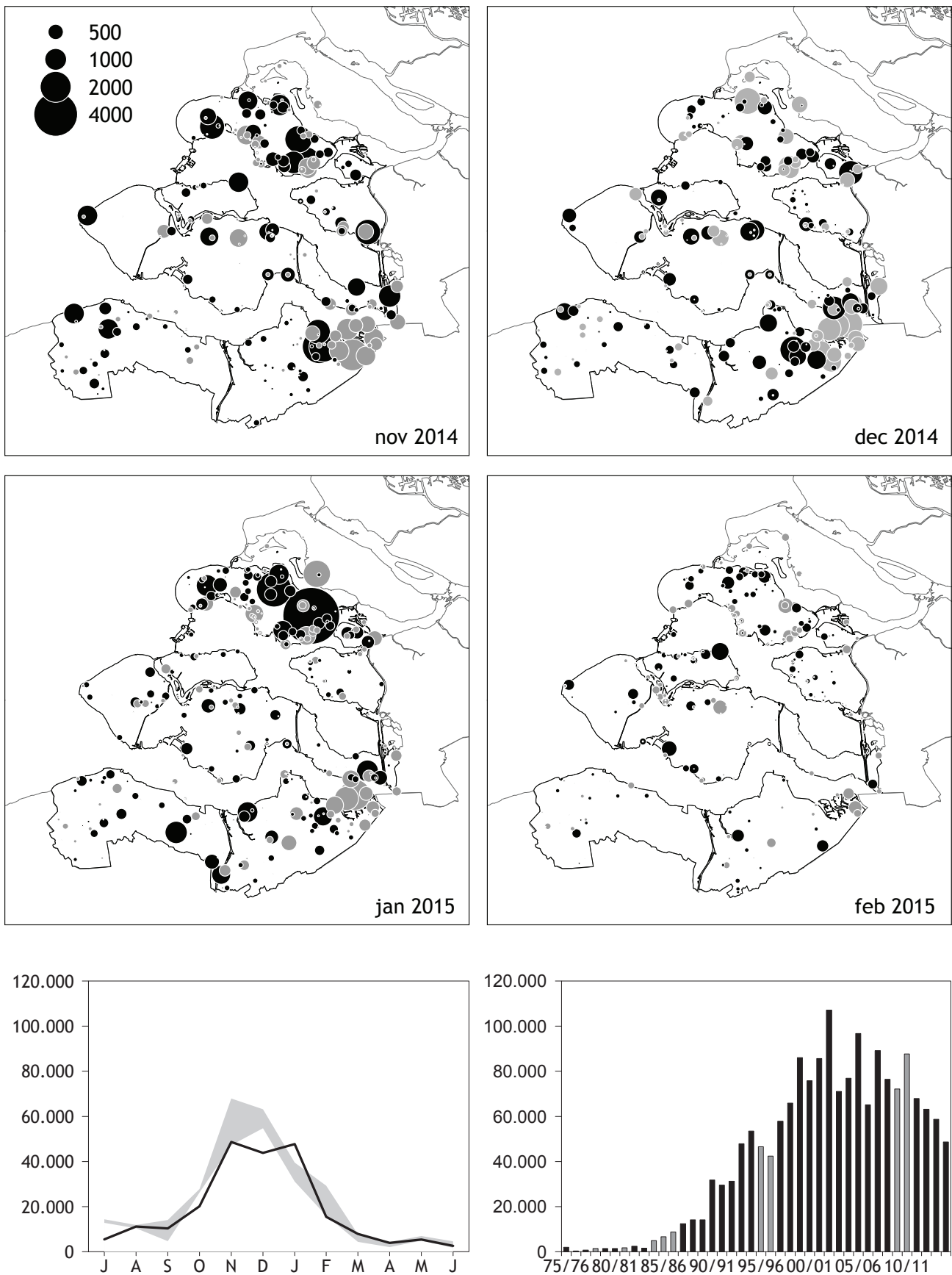
De afname doet zich vooral voor in de belangrijkste regio voor de soort: Oost Zeeuws-Vlaanderen. Ten opzichte van het gemiddelde over de laatste tien jaren waren de aantallen hier in 2014/2015 meer dan gehalveerd. Dit lijkt vooral veroorzaakt te worden door de afname op en rond Saeftinghe, waar de aantallen gedurende oktober, november en december opnieuw onder die van het voorgaande seizoen lagen.

Ondanks de afname bleef Oost Zeeuws-Vlaanderen van september tot en met december de belangrijkste regio voor de Grauwe Gans, maar illustratief is dat Schouwen-Duiveland in januari-maart die eer te beurt viel. In het gehele winterhalfjaar (oktober-maart) verbleven gemiddeld 8191 Grauwe Ganzen op Schouwen-Duiveland en 7981 in Oost Zeeuws-Vlaanderen. Andere regio's waar in het winterhalfjaar incidenteel meer dan 2500 ex geteld werden zijn Tholen (december), westelijk en oostelijk Zuid-Beveland (november, december, januari) en West Zeeuws-Vlaanderen (november, december, januari). Slechts twee telgebieden herbergden tijdens tenminste twee tellingen meer dan 1000 ex: Hondegat Saeftinghe en IJskelder Saeftinghe. Meer dan 750 ex werden gedurende tenminste twee tellingen gemeld in de Van Alsteinpolder Paal OZVL, Reigersbergse polder-oost Rilland ZB, Karrevelden Scharendijke SD, Autrichepolder Westdorpe OZVL en Platte Platen Saeftinghe OZVL.

Het gemiddelde percentage Grauwe Ganzen in opvang- en natuurgebieden in de periode september 2014 – maart 2015 bedroeg 49 %. Dat is aan de lage

Grauwe Gans (L. Tromper)

Figuur 5. Grauwe Gans in Zeeland:

(boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2014 - februari 2015. Grijze stippen = natuur- & opvanggebied, zwarte stippen = buiten natuur/opvang.

(linksonder) aantalsverloop 2014/2015 (lijn) t.o.v. extremen 2011/12 - 2013/14 (grijs)

(rechtsonder) jaarmaxima 1975/76 - 2014/2015 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5.5.1. Percentage Grauwe Ganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2014/2015.

Maand	% in opvangge-bieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
September	37	21	42
Oktober	46	18	36
November	28	7	65
December	32	15	52
Januari	21	14	65
Februari	25	17	58
Maart	40	25	35

Tabel 5.5.2. Aantal Grauwe Ganzen in Zeeland 2014/2015. Per maand is de regio met het hoogste aantal vet gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	507	10	143	885	178	575	1.537	202	273	99	70	28
Grevelingen	568	1.905	16	281	1.274	1.953	1.107	602	234	284	952	257
Schouwen-Duiveland	320	2.754	2.362	5.713	12.873	6.116	17.873	4.501	2.070	227	1.266	193
Krammer-Volkerak	94	64	58	26	19	10	60	96	162	229	35	412
St. Philipsland	59	834	95	367	438	1.692	1.596	147	224	347	278	20
Tholen	219	424	617	2.136	3.245	1.897	941	920	263	63	110	6
Oosterschelde	342	197	558	820	1.637	1.460	1.250	688	779	107	366	242
Zoommeer	112	0	0	0	0	0	0	27	29	77	360	453
Noord-Beveland	0	1.089	0	120	1.461	1.131	605	1.664	12	80	382	0
Veerse Meer	140	260	0	0	22	0	16	142	207	115	265	45
Walcheren	45	20	0	241	1.466	1.484	1.509	1.119	179	277	83	3
Zuid-Beveland (west)	668	1.386	1.000	913	4.372	4.764	3.024	2.055	915	1.354	656	399
Zuid-Beveland (oost)	9	118	615	570	3.520	5.032	3.324	464	202	55	240	239
Westerschelde	62	68	92	301	505	1.225	2.008	35	616	55	179	167
West Zeeuws-Vlaanderen	1.197	0	1.624	1.571	3.545	2.242	2.767	684	466	334	67	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	1.124	2.060	3.098	6.209	14.119	14.180	10.063	2.082	1.236	234	116	76
totaal 2014 / 2015	(5466)	(11189)	(10278)	(20153)	48.674	43.761	47.680	15.428	(7867)	(3937)	(5425)	(2540)

kant vergeleken met voorgaande jaren. Ondanks de lokale afname is Saeftinghe nog altijd met afstand het belangrijkste opvanggebied: gemiddeld verbleef hier van september tot in maart 14,5% van de Zeeuwse populatie (maximum 25,1% in oktober, minimum 5,4% in februari).

Andere opvanggebieden met in tenminste één wintermaand meer dan vier procent van de Zeeuwse populatie waren De Putting (september), Baarzandse Kreek/De Blikken (september), De Maire (december, februari, maart), Dijkwater (september) en Zuidkust

Schouwen (september, oktober).

Het aandeel van de in Zeeland verblijvende Grauwe Ganzen in de landelijke winterpopulatie (oktober-maart) bedroeg 9,9%. Dat is lager dan vorig seizoen en past in de trend van het afnemend belang van de Zeeuwse populatie op landelijke schaal. Illustratief daarvoor is dat voor het eerst in vele jaren in geen enkele wintermaand meer dan 15% van de landelijke populatie binnen de provinciegrenzen verbleef (maximum 13,4% in november).

Tabel 5.5.3. Aantal Grauwe Ganzen in Zeeland 1990/1991 - 2014/2015. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2015 vet gedrukt. () aantallen niet compleet, alleen gebaseerd op tellingen rondom zoute wateren.

Jaar	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2013/2014	(12802)	(11881)	(4701)	(26222)	47.246	58.707	35.857	16.042	(4384)	(2867)	(4999)	(2436)
2012/2013	(14348)	(10415)	(12497)	27.797	61.740	63.137	39.526	29.311	4.843	(2001)	(6924)	(1691)
2011/2012	(14245)	(11812)	(14021)	27.605	67.931	54.725	31.045	17.683	7.710	(4320)	(4916)	(4640)
2010/2011	(7702)	(17951)	(16525)	37.300	87.643	63.326	69.279	19.154	8.117	(3948)	(4440)	(4319)
2009/2010	(8355)	(12709)	(11968)	47.339	72.110	39.719	59.676	33.217	8.898	(3625)	(5691)	(3491)
2008/2009	(9127)	(12392)	(9195)	21.228	76.458	53.254	36.457	13.072	5.900	(3403)	(3466)	(3681)
2007/2008	(12442)	(13972)	(13332)	38.057	89.149	60.191	45.530	14.708	7.875	(2709)	(3577)	(3729)
2006/2007	(7809)	(11768)	(10233)	32.687	62.416	65.135	40.106	15.731	9.505	(2408)	(3546)	(2327)
2005/2006	(11130)	(9772)	(16494)	47.303	51.309	96.720	75.594	15.301	5.679	(1622)	(1835)	(2338)
2004/2005	(5927)	(10016)	(10824)	55.027	76.925	62.057	51.547	12.416	8.489	(1898)	(2606)	(1461)
2003/2004	(7736)	(10108)	(11774)	39.986	71.070	52.856	61.107	12.414	5.502	(1438)	(2056)	(1466)
2002/2003	(8847)	(9331)	(8471)	33.589	107.134	83.833	68.171	24.246	6.086	(1043)	(2319)	(1077)
2001/2002	(4203)	(6062)	(13166)	36.477	85.634	72.614	72.348	9.541	7.047	(2764)	(1757)	(1163)
2000/2001	(4897)	(5531)	(4579)	23.833	75.822	55.542	59.822	16.355	3.752	(916)	(1058)	(827)
1999/2000	(1674)	(2749)	(5253)	29.386	74.825	85.999	59.444	6.821	5.148	(849)	(765)	(589)
1998/1999	(969)	(1640)	(3680)	12.954	65.896	57.721	62.380	6.064	2.284	(533)	(482)	(205)
1997/1998	(1644)	(1329)	(3122)	28.779	57.885	34.373	37.006	6.135	2.275	(234)	(320)	(186)
1996/1997	(436)	(1080)	(1737)	5.396	41.491	42.359	31.566	15.507	2.955	(329)	(538)	(279)
1995/1996				2.735	18.521	46.514	38.222	19.306	16.388	3.664		
1994/1995				4.537	28.947	53.467	31.293	35.118	7.423	2.987		
1993/1994				2.088	7.264	25.963	30.371	47.885	4.668	1.716		
1992/1993				683	13.107	31.233	31.113	22.840	4.936	1.371		
1991/1992				294	1.032	20.665	22.653	29.484	1.571	1.151		
1990/1991				1.271	6.285	17.966	26.760	31.762	12.946	1.801		

5.6. Grote Canadese Gans - *Branta canadensis*

Profiel

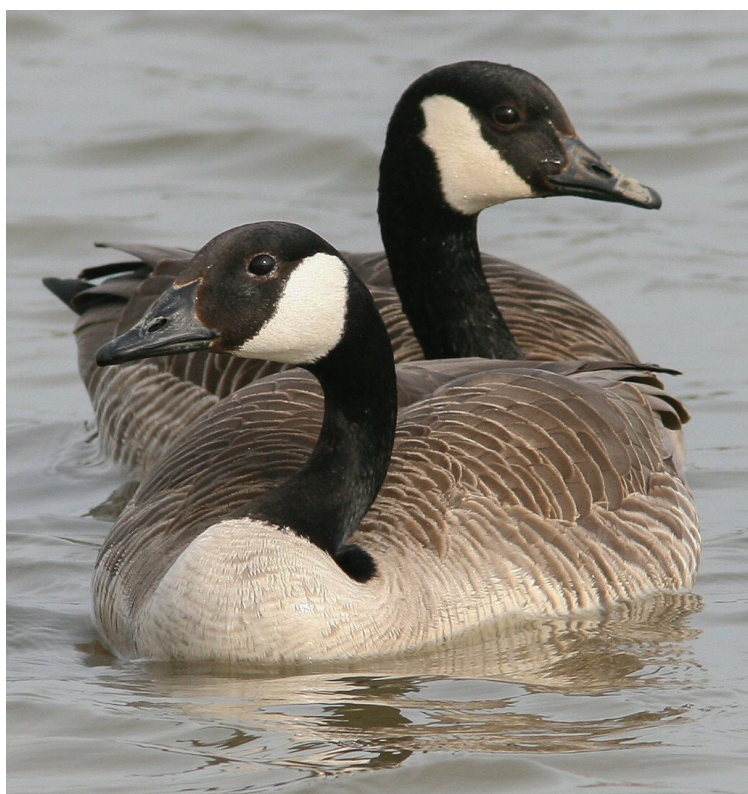
Nazaten van ontsnapte of uitgezette Canadese Ganzen zijn zich in delen van Noordwest-Europa in rap tempo tot een gewone broedvogel aan het ontwikkelen. Het westen van Nederland lijkt daarbij inmiddels koploper te zijn. De Nederlandse winterpopulatie nam jarenlang elk seizoen met een kwart toe. De huidige winterpopulatie bedraagt 29.000 ex (voornamelijk eigen kweek aangevuld met Duitse en Belgische broedvogels) en groeit niet meer zo hard. Het noordelijk Deltagebied is een van de belangrijkste regio's voor de soort in ons land. Zeeland kent een relatief kleine, maar groeiende broedpopulatie, met een accent op Zeeuws-Vlaanderen. Hier worden ook buiten de broedtijd de meeste Grote Canadese Ganzen gemeld. De belangrijkste ruiconcentraties in Nederland zijn te vinden in het Volkerakmeer en de Westerschelde.

Seizoen 2014/2015

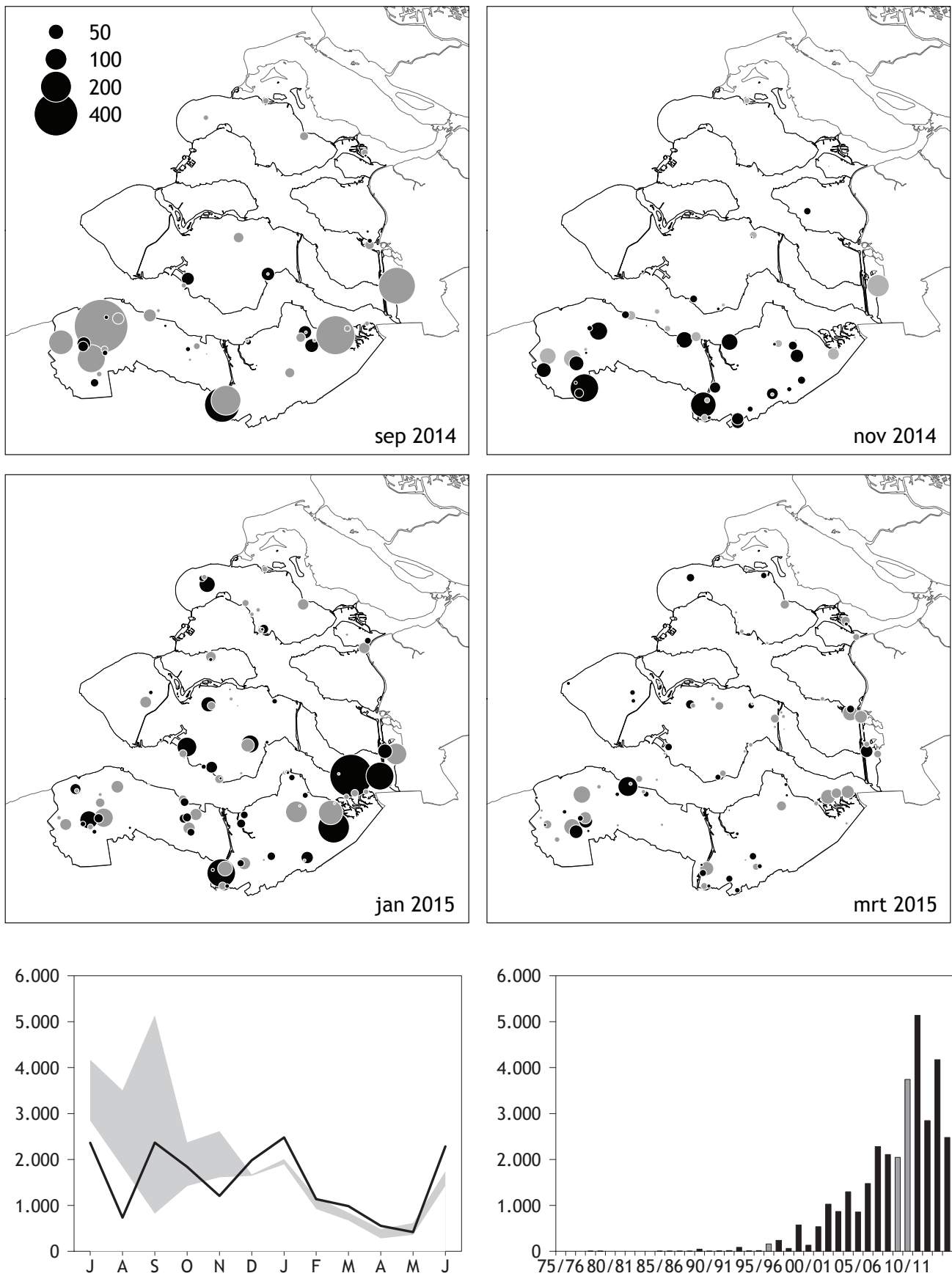
Verspreiding en aantallen van de Canadese Gans in de wintermaanden (oktober-maart) waren goed vergelijkbaar met het vorige seizoen. Tijdens en na de ruipiek in de zomer (juli-september) werden echter weinig Canadezen geteld, vooral augustus was erg mager. Dat zit hem deels in de onvolledige teldekking in de (na)zomermaanden, maar ook in het feit dat concentraties Canadezen geregeld net buiten het in dit rapport besproken gebied verblijven. Bijv. in het Brabantse deel van het Krammer-Volkerak.

In juli waren ruiconcentraties te vinden in het Krammer-Volkerak (882 Plaat van de Vliet en 339 Slikken van De Heen-west), maar minder dan in 2013. Opvallend is dat beide genoemde gebieden in augustus nog slechts 62 ex telden. Alleen twee telgebieden langs de Westerschelde telden in augustus meer dan 100 ex (Paulina-schor en Hoofdplaat-Nummer Eén). Ook in de rest van het seizoen lag het accent in de verspreiding op Zeeuws-Vlaanderen, waarbij west en oost afwisselend de hoogste aantallen herbergden. De aantallen in het winterhalfjaar waren vergelijkbaar met de voorgaande drie seizoenen, zij het dat zowel december (1985 ex) als januari (2479 ex) nieuwe records brachten. De afname na februari is reëel, maar wellicht door mindere teldekking wat scherp aanzet.

62 telgebieden herbergden in een of meer wintermaanden tenminste 25 Grote Canadese Ganzen. Deze waren verdeeld over Oost Zeeuws-Vlaanderen (23), West Zeeuws-Vlaanderen (17), Tholen/Zoommeer (7), Zuid-Beveland west (7), Schouwen-Duiveland (4), Zuid-Beveland oost (3), Walcheren en Noord-Beveland (1). In de volgende telgebieden waren in tenminste twee wintermaanden meer dan 50 Grote Canadezen te vinden: Autrichepolder Westdorpe OZVL, Groote Gat Oostburg WZVL, Hoofdplaatpolder oost WZVL, Hogerwaardpolder ZB, Willem Hendrikspolder Graauw OZVL en Sophiapolder WZVL.

Grote Canadese Gans (J.Poortvliet)

Figuur 6. Grote Canadese Gans in Zeeland:
 (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, september 2014 - maart 2015. Grijs stippen = natuur- & opvanggebied, zwarte stippen = buiten natuur/opvang.
 (linksonder) aantalsverloop 2014/2015 (lijn) tov extremen 2011/12- 2013/14 (grijs)
 (rechtsonder) jaarmaxima 1975/76 - 2014/15 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5.6.1. Percentage Grote Canadese Ganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2014/2015.

Maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	20	23	58
November	12	18	70
December	11	20	70
Januari	22	15	63
Februari	29	36	36
Maart	27	35	38

Tabel 5.6.2. Aantal Grote Canadese Ganzen in Zeeland 2014/2015. Per maand is de regio met het hoogste aantal vet gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0
Grevelingen	4	6	8	8	7	0	7	15	2	25	7	11
Schouwen-Duiveland	0	51	22	31	1	74	158	34	48	2	42	3
Krammer-Volkerak	882	12	11	0	0	0	0	17	20	20	21	1.602
St. Philipsland	339	50	0	0	0	22	9	30	10	2	6	67
Tholen	0	39	3	84	11	0	26	24	4	2	0	10
Oosterschelde	0	0	23	0	1	0	2	16	59	12	36	18
Zoommeer	135	0	0	0	0	0	0	40	34	19	25	65
Noord-Beveland	0	0	0	0	0	0	26	14	0	0	4	0
Veerse Meer	0	28	0	0	0	1	0	33	2	16	23	9
Walcheren	0	0	0	0	2	14	34	7	13	21	0	0
Zuid-Beveland (west)	45	90	99	66	32	168	317	190	87	127	121	75
Zuid-Beveland (oost)	5	52	275	2	101	188	664	79	75	12	45	193
Westerschelde	68	19	3	0	6	10	11	6	34	81	58	212
West Zeeuws-Vlaanderen	714	360	1.027	539	592	611	336	323	369	193	9	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	170	26	895	1.108	452	897	889	309	224	23	22	19
totaal 2014 / 2015	(2362)	(733)	(2366)	(1838)	1.205	1.985	2.479	1.137	(983)	(556)	(419)	(2284)

Van alle 357 geregistreerde tellingen met Canadese Ganzen in het winterhalfjaar waren er 99 (28%) met meer dan 25 ex, 78 (22%) met 11-25 ex, 83 (23%) met 4-10 ex en 97 (27%) met 1-3 ex.

De bijdrage van Zeeland aan de landelijke populatie is het grootst in nazomer en herfst, al moet gezegd dat het percentage van tientallen procenten deels veroorzaakt wordt door een matige teldekking elders. Van oktober tot en met maart verbleef gemiddeld 7,8 % procent van de landelijke populatie binnen de provincie-grenzen. Dat is een iets lager percentage dan in de vorige winter.

In de periode oktober-maart verbleef gemiddeld 44,5% van de Zeeuwse Grote Canadese Ganzen in natuur- en opvanggebieden. De volgende opvanggebieden herbergden tenminste in één maand in deze periode >5% van de Zeeuwse populatie: Saefthinghe (oktober, januari-maart), de Braakman (oktober), Baarzandse Kreek/De Blikken (maart), Oosterschenge (februari), Hogerwaardpolder (november, februari).

Wegens het ontbreken van tellingen buiten de natuur- en opvanggebieden in het zomerhalfjaar heeft het geven van percentages voor die periode weinig zin.

Tabel 5.6.3. Aantal Grote Canadese Ganzen in Zeeland 1990/1991 - 2014/2015. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2012 vet gedrukt.

Jaar	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2013/2014	(4172)	(2503)	(819)	(1419)	1.996	1.673	2.007	1.172	(788)	(483)	(617)	(1429)
2012/2013	(2844)	(1838)	2.268	2.372	2.614	1.643	1.893	921	670	(428)	(562)	(1744)
2011/2012	(3485)	(3504)	5.139	1.450	1.613	1.665	1.978	994	842	(283)	(358)	(1592)
2010/2011	(1822)	(2625)	3.745	2.366	1.282	817	1.867	857	751	(331)	(382)	(1102)
2009/2010	(1305)	(1260)	1.027	1.381	1.012	1.890	2.046	845	897	(189)	(210)	(1426)
2008/2009	(1008)	(2108)	1.804	870	1.002	636	539	515	657	(187)	(404)	(1389)
2007/2008	(860)	(1175)	2.265	2.281	564	750	1.575	548	580	(112)	(182)	(736)
2006/2007	(241)	(547)	1.474	467	748	1.084	1.281	599	546	(56)	(198)	(69)
2005/2006	(81)	(610)	470	768	854	671	856	159	305	(53)	(31)	(221)
2004/2005	(15)	(1214)	1.295	270	911	765	714	320	352	(28)	(99)	(322)
2003/2004	(78)	(220)	865	739	493	373	414	322	350	(11)	(15)	(77)
2002/2003	(106)	(1027)	323	179	288	68	107	82	87	(6)	(36)	(156)
2001/2002	(4)	(22)	534	191	139	88	21	169	79	(7)	(25)	(3)
2000/2001	(4)	(7)	19	32	10	5	79	131	76	(1)	(1)	(44)
1999/2000	(4)	(17)	572	15	61	6	9	32	16	(0)	(4)	(48)
1998/1999	(0)	(61)	0	27	5	10	18	21	5	(2)	(0)	(26)
1997/1998	(12)	(9)	238	9	7	12	10	42	43	(3)	(18)	(15)
1996/1997	0	0	162	39	15	15	15	26	12	(3)	0	0
1995/1996	0	0	2	4	3	2	17	5	6	(3)	0	0
1994/1995	0	0	2	3	5	5	10	10	4	(2)	0	0
1993/1994	0	0	21	6	2	0	87	0	3	(2)	0	0
1992/1993	0	0	1	5	4	17	2	1	1	(0)	0	0
1991/1992	0	0	0	1	0	1	4	8	3	(0)	0	0
1990/1991	0	0	0	0	2	2	1	2	0	(0)	0	0

5.7. Brandgans - *Branta leucopsis*

Profiel

Al eeuwen overwinteren er groepen Brandganzen in het noorden en zuidwesten van Nederland. De vogels broeden in arctisch Rusland, van de Kola en Kanin schiereilanden oostwaarts tot Nova Zembla. Na een dieptepunt in de jaren vijftig is de Russische broedpopulatie fors in omvang gestegen tot meer dan 300.000 exemplaren. Via de Baltische Zee arriveren de vogels in oktober/november in Nederland. In de jaren zeventig ontstond in het op de trekroute gelegen Baltische gebied een broedpopulatie op Gotland, Oland en de kust van Estland. Deze vogels verblijven 's winters goeddeels in Nederland en mengen zich daar met de Russische broeders. De Baltische broedpopulatie bestaat uit enkele duizenden paren en is tegenwoordig stabiel. Begin jaren tachtig ontstond ook in Nederland een broedpopulatie, die na een snelle groei momenteel minstens 9000 paar omvat. Recent groeit deze broedpopulatie minder hard tengevolge van afschot in de zomermaanden. Het zwaartepunt bevindt zich in de noordelijke en oostelijke Delta. De Nederlandse broedvogels mengen 's winters met de Russische en Baltische gasten, waardoor er uitwisseling tussen deze populaties plaatsvindt.

Brandganzen voeden zich in Nederland voornamelijk met kortgrazige vegetaties, deels op buitendijkse schorren en platen en deels op wintergranen. Daarnaast wordt ook wel gevoerd op oogstresten van suikerbieten en dergelijke. De totale Nederlandse winterpopulatie groeide de laatste jaren van 350.000 tot circa meer dan 800.000 vogels, waarmee het leeuwendeel van de flyway-populatie binnen de landsgrenzen vertoeft.

De Brandgans is een van de soorten waarvoor de overheid het huidige gedoog- en opvangbeleid heeft ontwikkeld.

Seizoen 2014/2015

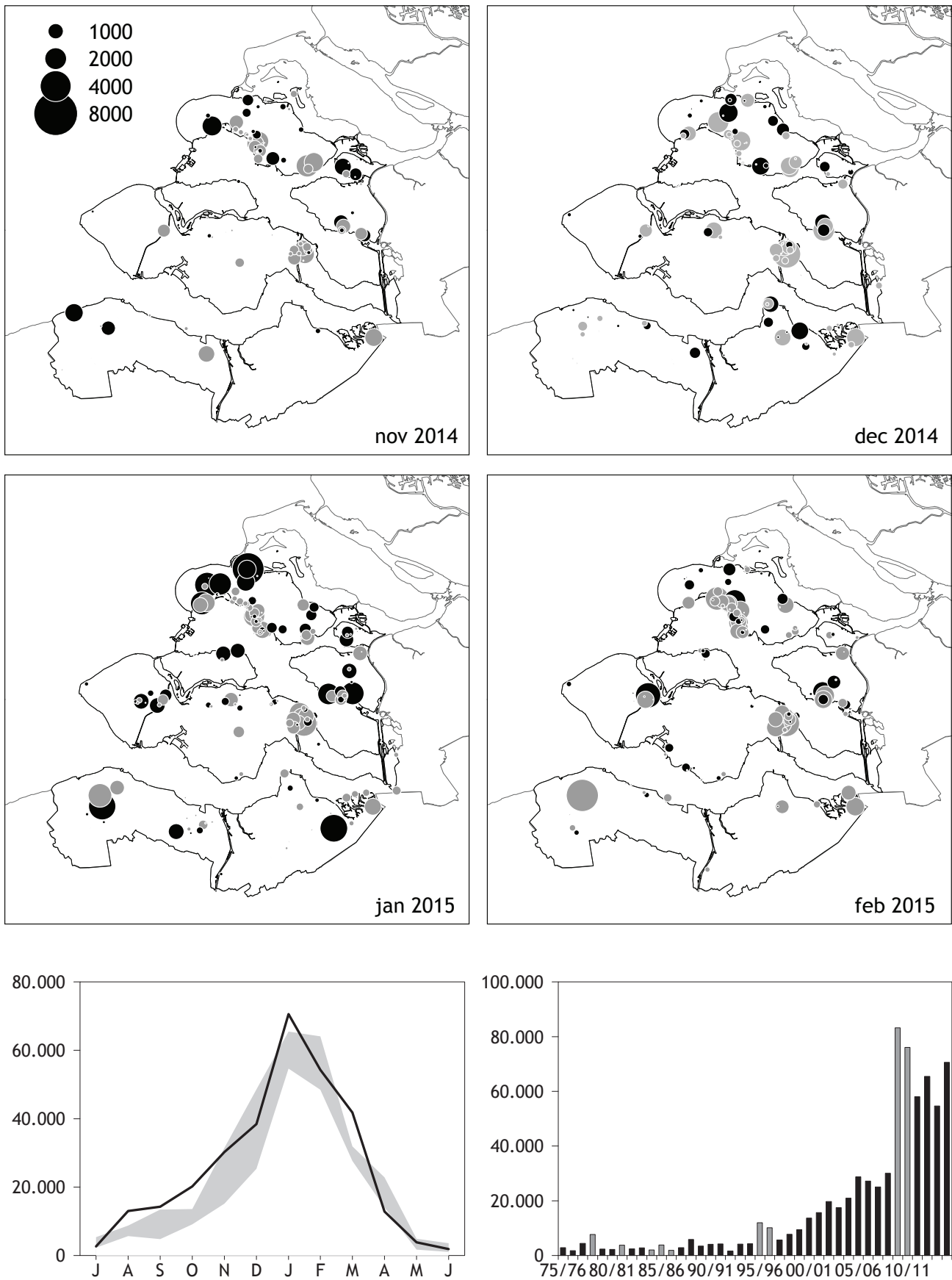
De seizoensmaxima van de Brandgans lagen iets boven het niveau van de voorgaande drie seizoenen. Daarmee werd het hoogste aantal ooit in een zachte winter behaald. Dat geeft aan dat de sterke lange termijn-toename van structurele aard lijkt te zijn. De seizoensopbouw paste goed in het bekende patroon: een piek in de wintermaanden (70.576 ex in januari), gevolgd door een geleidelijke daling.

Van de 90 tellingen met meer dan 1000 Brandganzen tussen oktober en maart kwamen er 27 van Schouwen-Duiveland, 12 van Tholen en 17 van de Yerseke/Kapelse Moer op Zuid-Beveland. In slechts enkele jaren tijd heeft de Yerseke & Kapelse Moer zich in het rijtje van belangrijkste winterlocaties genesteld. Elders op Zuid-Beveland werden twee maal meer dan 1000 Brandganzen in een telgebied gemeld. Dit werd tevens vastgesteld in de Grevelingen (5), Oost Zeeuws-Vlaanderen (10), West Zeeuws-Vlaanderen (5), Walcheren (5), Veerse Meer (1) en Noord-Beveland (1).

Telgebieden waar in het winterhalfjaar in tenminste drie maanden meer dan 1000 Brandganzen gemeld werden waren te vinden op Schouwen-Duiveland (Prunje noord), Tholen (Scherpenissepolder oost, Pluimpot-Strijenhamp), Zuid-Beveland (Yerseke Moer: west van Akkerse Weg, tussen Reeweg en Dwarsweg, Noord van Postweg), Walcheren (Schellach oost), Oost Zeeuws-Vlaanderen

Brandgans (L. Tromper)

Figuur 7. Brantgans in Zeeland:

(boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2014 - februari 2015. Grijze stippen = natuur- & opvanggebied, zwarte stippen = buiten natuur/opvang.

(linksonder) aantalsverloop 2014/2015 (lijn) tov extremen 2011/12- 2013/14 (grijs)

(rechtsonder) jaarmaxima 1975/76 - 2014/15 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5.7.1. Percentage Brandganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2014/2015.

Maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	60	11	29
November	61	5	34
December	57	10	33
Januari	40	8	53
Februari	69	7	24
Maart	67	14	19
April	75	17	8

Tabel 5.7.2. Aantal Brandganzen in Zeeland 2014/2015. Per maand is de regio met het hoogste aantal vet gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Grevelingen	25	1.169	5	36	348	2.120	4.525	690	148	36	0	118
Schouwen-Duiveland	1.499	5.835	1.742	5.193	10.314	11.161	23.195	20.719	12.261	1.413	1.355	878
Krammer-Volkerak	66	0	0	0	0	0	0	0	1	30	46	25
St. Philipsland	0	372	0	0	2.069	704	1.509	60	1.740	207	33	26
Tholen	82	1.759	788	6.041	3.409	5.008	8.215	6.999	5.698	3.149	7	194
Oosterschelde	0	48	0	384	3.500	1.950	623	726	445	90	0	0
Zoommeer	0	0	580	0	0	0	0	110	0	44	0	0
Noord-Beveland	0	90	0	0	60	34	1.882	520	0	0	4	0
Veerse Meer	70	105	0	0	0	0	0	0	0	310	80	166
Walcheren	0	10	0	52	714	850	3.577	3.950	2.346	332	0	0
Zuid-Beveland (west)	42	1.925	0	10	600	1.592	2.723	1.060	2.117	18	2.325	146
Zuid-Beveland (oost)	0	0	4.982	4.131	4.339	6.792	10.301	10.851	8.814	1.661	7	0
Westerschelde	0	80	0	0	0	210	190	3	0	2	1	300
West Zeeuws-Vlaanderen	875	6	4.483	1.480	2.367	1.168	7.217	5.241	4.013	2.012	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	14	1.628	1.680	2.844	2.510	6.841	6.619	3.345	4.215	3.538	1	27
totaal 2014 / 2015	(2673)	13.027	(14260)	(20171)	30.230	38.430	70.576	54.274	(41798)	(12842)	3.859	(1880)

(Saeftinghe Gasdam) en West Zeeuws-Vlaanderen (De Blikken).

Van oktober tot en met april verbleef gemiddeld 61 % van de Zeeuwse Brandganzen in de opvanggebieden. Het percentage op reguliere landbouwgronden getelde Brandganzen bedroeg in deze periode gemiddeld 28 %. Dat is hoger dan in het vorige seizoen. Veruit de belangrijkste opvanggebieden zijn de Yerseke & Kapelse Moer (gemiddeld 16,7% van de Zeeuwse populatie, max. 20,3% in oktober) en de Zuidkust Schouwen (gemiddeld 15,3%, max. 26,2% in februari). Daarmee is de Yerseke Moer de Zuidkust Schouwen voor het eerst nipt voorbij gestreefd. Andere opvanggebieden waar in tenminste

één maand meer dan 5% van de Zeeuwse populatie verbleef waren Saeftinghe (oktober, februari-april), Baarzandse Kreek/De Blikken (februari-april), Scherpenissepolder (oktober, december, april) en De Maire (november, december).

Het aandeel in Zeeland verblijvende Brandganzen in de landelijke winterpopulatie (oktober-april) lag met 9,3% wat hoger dan in het vorige seizoen. Zowel in oktober (14,8%) als in januari (12%) verbleef meer dan 10% van de Nederlandse winterpopulatie in de provincie. Toch is het relatieve belang van de Zeeuwse populatie op landelijke schaal kleiner dan de structureel gegroeide winterpopulatie doet vermoeden.

Tabel 5.7.3. Aantal Brandganzen in Zeeland 1990/1991 - 2014/2015. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2015 vet gedrukt.

Jaar	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2013/2014	(5372)	7.947	(4811)	(13598)	31.446	36.824	54.672	48.453	(31844)	(17368)	4.468	(1049)
2012/2013	2.816	8.756	6.533	9.116	18.929	48.576	65.454	64.061	27.637	22.825	4.917	2.128
2011/2012	2.290	5.688	13.448	9.770	15.142	25.371	58.022	51.960	31.881	14.070	1.693	3.577
2010/2011	2.154	7.994	11.450	12.266	16.377	68.485	76.087	49.500	42.399	18.973	2.268	2.740
2009/2010	962	4.319	3.965	9.291	17.413	31.438	75.557	83.190	30.378	25.584	3.436	2.362
2008/2009	1.546	4.695	2.016	4.343	4.939	16.703	26.340	30.077	25.079	14.435	1.191	2.481
2007/2008	1.194	2.739	4.134	2.672	13.001	21.924	22.878	25.033	17.722	16.189	1.114	1.567
2006/2007	1.094	2.876	4.731	2.022	6.611	11.376	15.061	27.224	17.842	12.856	381	1.041
2005/2006	1.232	2.021	6.586	2.761	9.375	12.233	28.763	26.654	26.085	14.012	3.899	762
2004/2005	453	232	777	560	4.854	14.118	19.851	16.899	20.930	8.280	157	627
2003/2004	622	983	155	516	3.439	14.197	15.550	17.508	13.423	9.696	143	178
2002/2003	117	100	228	515	4.332	6.258	19.709	19.010	14.193	9.282	93	119
2001/2002	17	11	303	116	2.484	7.629	10.571	15.690	11.467	6.991	26	55
2000/2001	4	3	574	70	609	2.658	9.394	13.689	10.986	4.038	7	7
1999/2000	2	11	107	96	2.651	6.852	9.462	6.587	8.801	1.575	6	2
1998/1999	0	165	54	84	4.219	7.151	7.762	7.572	5.799	1.174	14	2
1997/1998	0	1	45	22	1.653	3.864	5.629	5.020	2.373	517	3	6
1996/1997				42	1.081	4.671	4.209	10.123	4.051	575		
1995/1996				21	697	2.115	4.515	11.995	7.332	3.586		
1994/1995				34	581	2.767	4.310	1.195	2.291	414		
1993/1994				72	1.520	3.797	4.193	2.485	792	197		
1992/1993				83	1.092	1.613	1.022	340	12	9		
1991/1992				92	2.023	4.260	3.722	536	6	0		
1990/1991				18	1.363	2.098	4.123	1.682	124	0		

5.8. Rotgans - *Branta bernicla*

Profiel

De meeste in Nederland verblijvende Rotganzen behoren tot de nominaatvorm *Branta bernicla bernicla*, die broedt in Arctisch Rusland, met het Taimyr schiereiland als zwaartepunt. Het broedsucces wisselt sterk, onder meer onder invloed van de lemming-cyclus. De vogels verblijven slechts een drietal maanden op de broedplaatsen en arriveren in november, na een tocht van zo'n vijfduizend kilometer door Rusland en het Baltische gebied, in Noordwest-Europa. In Nederland verblijven van oktober tot in mei Rotganzen in het noordelijk kustgebied en in de Delta. De winterpopulatie bestaat uit circa 25.000 – 50.000 individuen, terwijl tijdens een piek in het voorjaar korte tijd circa 75.000 – 110.000 exemplaren binnen de landsgrenzen verblijven om op te vetten voor de trek naar het noorden. De winterpopulatie van Noordwest-Europa kreeg in de jaren dertig en veertig van de vorige eeuw een flinke tik door het instorten van zeegraspopulaties. Sinds de jaren vijftig is sprake van een geleidelijke toename, die wordt onderbroken door periodes met een gering broedsucces. De Delta-winterpopulatie vertoont recent weer enige groei.

Zeeuwse Rotganzen foerageerden lange tijd voornamelijk op zeegras, maar door de sterke afname hier-

van zijn de vogels hun voedsel steeds eerder en meer op binnendijkse kortgrazige vegetaties gaan zoeken. In koude winters overwinteren er ook uit Spitsbergen en Frans-Jozefland afkomstige Witbuikrotganzen (*Branta bernicla hrota*) in Nederland. In milde winters zijn er normaliter slechts enkele exemplaren van deze (onder)soort aanwezig.

Het huidige door de overheid gehanteerde gedoogen- en opvangbeleid richt zich niet op de Rotganzen.

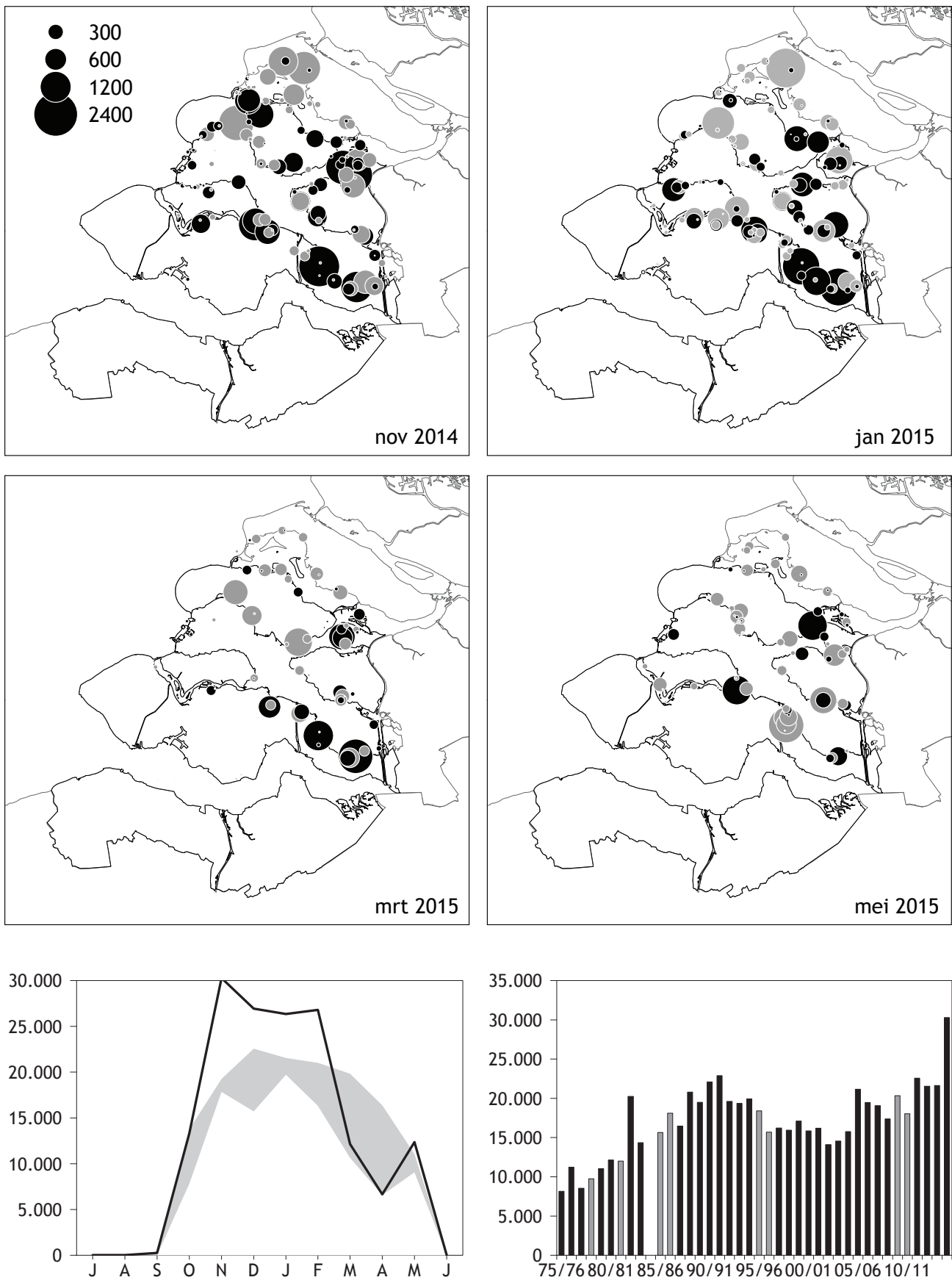
Seizoen 2014/2015

Rotganzen doen het momenteel goed in de Delta. De drie voorgaande seizoenen gaven de hoogste seizoens-maxima te zien sinds midden jaren zeventig en in 2014/15 werden nog hogere aantallen gemeld. Daarmee is dit veruit het beste seizoen van de laatste 40 jaar. Dit kan deels verklaard worden door een goed broedsucces in 2014 (website BTO); daarnaast spelen mogelijk verschuivingen in de winterverspreiding een rol.

Na een normaal oktober-aantal van 13.308 ex werd in november plots een recordaantal van 30.280 Rotganzen geteld. De drie daarop volgende maanden verbleven tussen de 26.000-27.000 vogels in het gebied. Daarmee werden voor november, december, ja-

Rotgans (A. de Jong)

Figuur 8. Rotgans in Zeeland:
 (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2014- mei 2015. Grijze stippen = natuur- & opvanggebied, zwarte stippen = buiten natuur/opvang.
 (linksonder) aantalsverloop 2014-2015 (lijn) tov extremen 2011/12 - 2013/14 (grijs)
 (rechtsonder) jaarmaxima 1975/76 - 2014/2015 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5.8.1. Percentage Rotganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2014/2015.

Maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	12	41	47
November	9	30	61
December	7	36	57
Januari	11	34	55
Februari	12	33	55
Maart	25	21	54
April	43	12	45
Mei	44	23	33

Tabel 5.8.2. Aantal Rotganzen in Zeeland 2014/2015. Per maand is de regio met het hoogste aantal vet gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	0	0	1.188	1.863	1.924	2.692	431	449	0	577	0
Grevelingen	0	2	1	1.237	3.401	3.325	1.285	2.254	775	182	553	0
Schouwen-Duiveland	3	1	43	1.571	5.636	3.135	3.025	3.944	2.660	856	2.503	1
Krammer-Volkerak	0	0	0	110	0	30	0	0	0	0	115	0
St. Philipsland	0	0	8	2.395	4.475	3.523	1.417	1.515	1.729	356	123	3
Tholen	2	0	32	1.308	3.806	3.128	4.896	4.147	1.023	1.144	2.749	2
Oosterschelde	5	11	149	3.347	3.425	2.649	4.079	2.333	1.981	1.867	2.298	11
Zoommeer	0	0	0	0	64	0	13	96	0	13	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	11	571	723	1.437	1.792	0	500	51	0
Veerse Meer	0	0	0	4	16	130	0	50	0	86	240	0
Walcheren	0	0	0	6	7	33	67	56	27	3	6	1
Zuid-Beveland (west)	0	7	2	174	4.079	3.960	3.950	4.618	860	200	1.350	0
Zuid-Beveland (oost)	0	0	0	1.802	2.926	4.364	3.477	5.319	2.610	1.396	1.791	0
Westerschelde	1	1	16	119	0	0	0	0	5	15	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	0	0	0	220	0	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
Voordelta	0	0	0	36	11	11	9	18	12	30	0	0
totaal 2014 / 2015	11	22	251 (13308)	30.280	26.935	26.348	26.794	(12131)	(6648)	12.356	18	

Tabel 5.8.3. Aantal Rotganzen in Zeeland 1990/1991 - 2012/2015. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2015 vet gedrukt.

Jaar	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2013/2014	20	15	20	(7803)	17.838	21.640	20.859	21.024	(11920)	(9392)	10.631	26
2012/2013	7	11	32	10.810	18.906	15.703	21.549	19.296	10.642	6.576	9.058	8
2011/2012	5	13	23	13.762	19.257	22.556	19.715	16.315	19.838	16.375	11.074	29
2010/2011	9	13	21	13.242	17.922	12.697	16.947	18.036	17.257	12.124	8.673	15
2009/2010	12	16	35	9.473	20.335	18.951	17.761	16.144	14.327	15.842	13.240	24
2008/2009	26	28	72	3.503	14.313	17.371	11.793	16.302	16.786	13.760	10.505	27
2007/2008	19	20	26	9.052	19.053	15.851	17.542	17.841	15.707	17.411	10.807	15
2006/2007	12	14	364	14.086	19.331	16.410	17.533	18.036	19.471	12.143	10.150	19
2005/2006	20	18	94	6.852	17.255	21.151	19.776	17.902	19.372	16.386	12.334	114
2004/2005	9	12	24	8.448	15.750	14.953	15.186	14.601	12.659	12.843	7.263	23
2003/2004	24	17	31	10.581	14.560	14.087	13.135	13.235	12.885	10.496	7.382	24
2002/2003	14	21	475	11.190	14.100	12.944	12.013	10.776	11.217	12.381	10.322	17
2001/2002	9	14	18	6.132	12.994	14.173	15.551	16.184	12.596	10.976	9.655	19
2000/2001	17	9	15	9.957	13.393	14.471	14.450	14.015	15.854	10.244	9.475	36
1999/2000	32	22	467	11.164	14.652	14.316	17.112	15.504	15.092	14.134	8.089	34
1998/1999	23	17	68	12.393	14.864	15.951	11.886	10.631	13.130	10.698	8.588	59
1997/1998	12	14	13	11.342	16.222	15.743	15.974	14.638	14.385	14.856	11.495	34
1996/1997			153	9.892	15.682	14.990	12.670	(12107)	14.542	14.380	10.138	
1995/1996			1.139	5.187	14.070	18.393	16.359	17.505	16.430	16.112	11.861	
1994/1995			71	7.916	17.682	19.925	18.685	19.561	19.321	12.125	11.618	
1993/1994			105	13.594	19.367	15.887	17.673	17.545	16.589	12.019	10.534	
1992/1993			211	13.573	17.389	17.315	19.616	16.318	10.183	11.816	7.133	
1991/1992			7	13.773	22.875	21.424	21.569	19.399	21.419	14.778	13.061	
1990/1991			804	18.700	21.372	22.095	19.647	14.144	16.388	14.337	10.581	

nuari en februari nieuwe maandmaxima genoteerd. Net als de drie voorafgaande seizoenen namen de aantallen tot en met februari nauwelijks af, iets dat voorheen wel gebruikelijk was. De voorjaarsaantallen lagen op een gebruikelijk niveau, waarbij ook in mei nog meer dan 10.000 vogels aanwezig waren.

Van oktober tot en met maart verbleef meer dan 63 % van de Zeeuwse Rotganzen rond de Oosterschelde en 21% rond de Grevelingen. Kleinere aantallen verbleven in het Veerse Meer en het Zoommeer en binnendijs op de noordelijke eilanden.

Concentraties van meer dan 500 vogels waren in en rond de Oosterschelde geregeld te vinden in de Prunje noord SD, zandkreekdijk-haven Kats NB, Wilhelminapolder oost ZB, Wemeldingehavenkanaal Goes ZB, St. Pieterspolder Yerseke ZB, Rattekaai ZB, Roelshoek-Tweede Bathpolder ZB, Slikken Dortsman noord TH, zuidkust St. Philipsland TH en noordkust St. Philipsland TH. In en rond de Grevelingen zijn Markenje en de Slikken

Flakkee noord van belang. Elders waren geen telgebieden waar 's winters in tenminste drie maanden meer dan 500 Rotganzen gemeld werden.

Van oktober tot en met mei verbleef gemiddeld 49 procent van de Zeeuwse Rotganzen in natuur- en opvanggebieden. De maandwaarden schommelden tussen 39% (november) en 67% (mei). Het belangrijkste opvanggebied is de Zuidkust Schouwen, waar van november tot en met mei meer dan 5% van de Zeeuwse populatie verbleef. In de Yerseke Moer en de Scherpenissepolder was dat alleen april en mei het geval, en in De Maire in maart.

Van oktober tot en met mei verbleef gemiddeld 40,8 % van de Nederlandse Rotgans-populatie in Zeeland. Dat is meer dan in beide voorgaande seizoenen. Van november tot en met februari is het relatieve belang van de Zeeuwse populatie het grootst: gemiddeld verbleef liefst 55% van de Nederlandse populatie tijdens deze wintermaanden in de regio.

5.9. Overige soorten

5.9.1. Knobbelzwaan *Cygnus olor*

Slechts een gering deel van de circa 29.000- 36.000 in Nederland overwinterende Knobbelzwanen verblijft binnen de Zeeuwse provinciegrenzen. De landelijke trend is stabiel tot licht afnemend. In Zeeland waren in het najaar minder Knobbelzwanen aanwezig dan vorig seizoen, maar ruim meer dan het gemiddelde sinds 2009/2010. De winterpiek was echter aan de lage kant: de hoogste maandsom (879 ex in januari) bleef voor het tweede opeenvolgende seizoen ruim onder de 1000 ex. Het Zeeuwse aandeel in de landelijke winterpopulatie (oktober-maart) bedroeg gemiddeld 3 %, met een piek van 3,8% in februari.

De verspreidingskaart geeft de hoogste aantallen per telgebied in de periode september-april. Het accent op de stagnante bekkens Grevelingen, Krammer-Volkerak, Zoommeer en Veerse Meer is goed zichtbaar. Binnendijks zijn de Schouwse zuidkust, Tholen, het platte van Walcheren en delen van (West) Zeeuws-Vlaanderen van belang. De meeste binnendijkse locaties bestaan uit open water en/of open grasland.

Groepen van meer dan 150 ex werden in oktober-maart alleen gemeld bij de Veersmansplaten GR (januari, februari) en de Plaat van de Vliet KV (oktober). De nazomer-concentraties in het Zeeuwse deel van het Krammer-Volkerak waren kleiner dan de laatste jaren gebruikelijk. Binnen het agrarisch gebied worden in het winterhalfjaar zelden meer dan 25 ex in een telgebied gemeld. De grootste groepen bevonden zich hier in de Beoosten Eedepolder Sint Kruis WZVL (25 ex maart), Sint Pietersdijkpolder Aardenburg WZVL (31 ex december), Polder Vierbannen Ouwerkerk SD (25 ex november) en Polder Vierbannen Nieuwerkerk SD (70 ex januari). Het voorkomen in stedelijk gebied wordt alleen tijdens de midwintertelling geregistreerd en is ook dan niet compleet.

5.9.2. Zwarte Zwaan *Cygnus atratus*

Nazaten van ontsnapte en verwilderde Zwarte Zwanen zijn tegenwoordig jaarrond in ons land te vinden. De landelijke winterpopulatie bedraagt circa 140-180 ex en de zoete Deltawateren vormen de belangrijkste verblijfplaats. In Zeeland is de soort jaarrond aanwezig. De aantallen zijn het hoogst in de nazomer en tijdens de wintermaanden.

Het maximum getelde aantal Zwarte Zwanen bedroeg 33 ex in december. Dat is de op een na hoogste maandsom ooit. In januari (vorig seizoen de piekmaand) was werden nog maar 18 ex geteld. Het gemiddeld aantal in het winterhalfjaar aanwezige Zwarte Zwanen vertoont nog een lichte toename. Het accent in de verspreiding lag op het Zeeuwse deel

van het Krammer en het Veerse Meer. Meldingen van meer dan 8 ex kwamen van Plaat van de Vliet KV (11 ex december), Slikken van de Heen west (10 ex augustus), Haringvreter VM (8 ex december, 9 ex februari), Poortvliet- en Mallandpolder TH (9 ex maart) en Aardbeieneiland VM (8 ex februari). Van oktober tot en met maart verbleef gemiddeld 17,5% van de tijdens de maandelijkse tellingen opgemerkte Zwarte Zwanen in Nederland binnen de provinciegrenzen.

5.9.3. Wilde Zwaan *Cygnus cygnus*

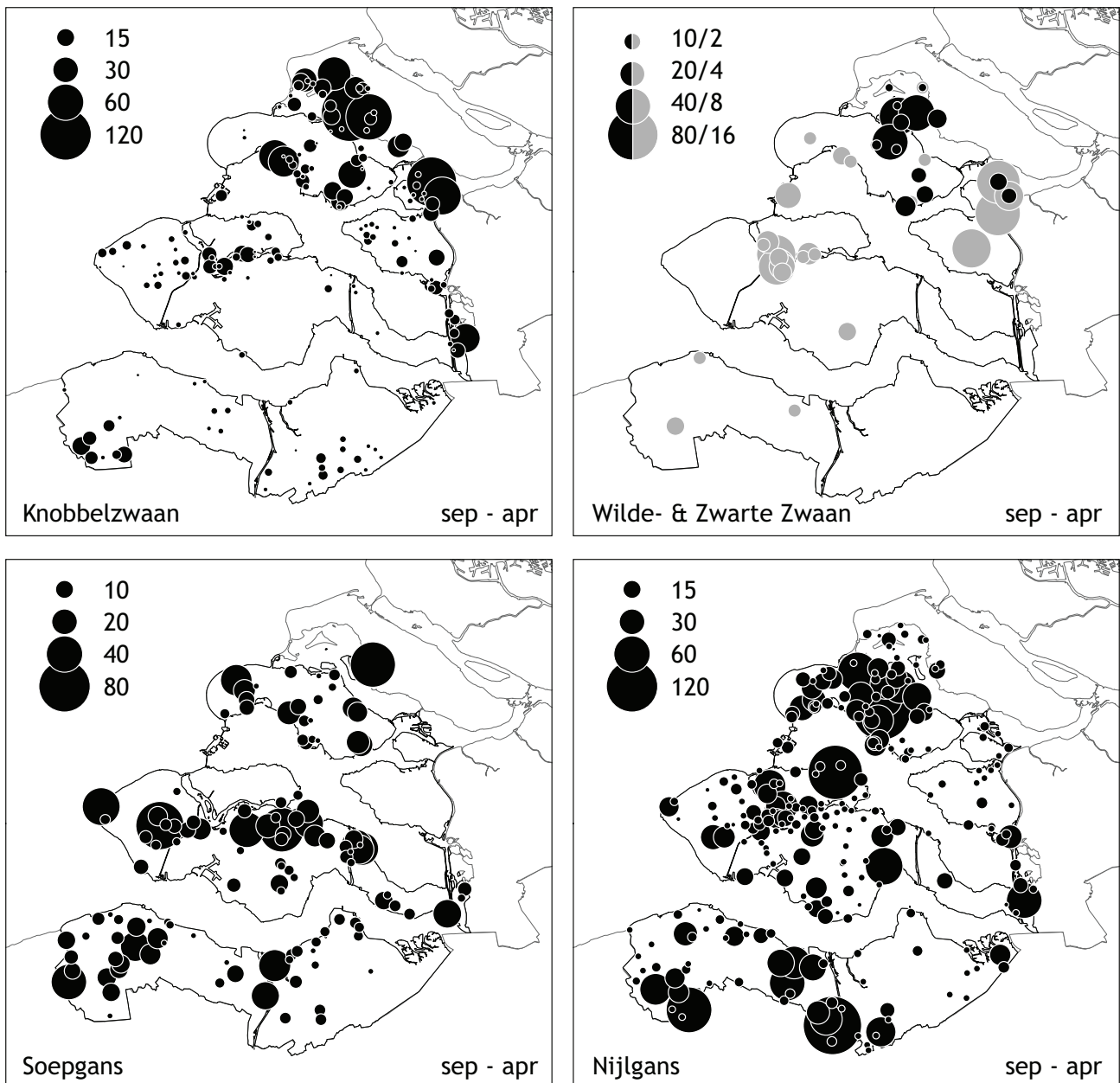
Nederland ligt in het uiterste zuidwesten van het overwinteringsgebied van de Wilde Zwaan. De aantallen nemen hier toe tengevolge van de groeiende flywaypopulatie. Na een piek in 2010/2011 verblijven maximaal 2000-4000 ex. in ons land. De milde winter van 2014/2015 bracht wat minder Wilde Zwanen naar ons land. Ook in Zeeland waren weinig Wilde Zwanen te bewonderen. Net als vorig jaar was de omgeving van Zonnemaire-Dreischor en het aangrenzende deel van de Grevelingen veruit de belangrijkste Zeeuwse regio voor de soort. De aantalspiek lag lager dan vorig seizoen, maar zowel in januari (104 ex) als in februari (108 ex) waren hier juist meer Wilde Zwanen te bewonderen. De beste locaties waren Stampersplaat (43 ex februari), Veermansplaat (39 ex januari, 38 ex februari) en Zonnemairepolder west (38 ex januari). Buiten Schouwen-Duiveland en de Grevelingen was de soort gedurende het hele winterhalfjaar uitgesproken schaars. Op waarneming.nl werden enkele meldingen rond het Veerse Meer en in het Markiezaat vermeld.

Het Zeeuwse aandeel in de landelijke winterpopulatie in oktober-maart bedroeg 3,7%, met een piek van 7,1% in februari.

5.9.4. Sneeuwganzen *Anser caerulescens*

Jaarlijks verblijven tenminste tientallen ex van deze uit Noord-Amerika afkomstige ganzensoort in ons land. Meestal gaat het om uit gevangenschap ontsnapte ex. Inmiddels zijn enkele zekere broedgevallen binnen de landsgrenzen bekend en worden jaarlijks enige broedverdachte paren gemeld, maar van een serieuze broedpopulatie is nog geen sprake. In Zeeland worden tegenwoordig vrijwel jaarrond Sneeuwganzen gezien. Hoewel het ongetwijfeld vooral om uit gevangenschap afkomstige vogels gaat, is het voorkomen van transatlantische dwaalgasten niet geheel uit te sluiten. Vaak gaat het dan om groepen Sneeuwganzen, zoals de 16 ex op Saeftinghe in december 1990.

Tijdens de maandelijkse tellingen in het winterhalfjaar 2014/2015 werd 13 maal een soli-

Figuur 9. Verspreiding van respectievelijk Knobbelzwaan, Wilde & Zwarte Zwaan, Soepgans en Nijlgans in Zeeland, seizoensmaxima per telgebied. Figuur rechtsboven: grijze stippen = Wilde Zwaan, Zwarte stippen = Zwarte Zwaan.

taire Sneeuwganzen gemeld, vooral rond Ooster- en Westerschelde, maar ook bij Overslag OZVL en Sint Kruis WZVL. In de Autrichepolder OZVL werden in september 2 ex gemeld, terwijl in het Speelmansgat op Saeftinghe in oktober 3 ex te zien waren. Op waarneming.nl is te zien dat in vrijwel alle Zeeuwse regio's een enkele Sneeuwganzen op kan duiken.

5.9.5. Taigarietganzen *Anser fabalis*

Deze (onder)soort overwinterde in Nederland vooral in het noordoosten, dat beschouwd kon worden als een uitloper van de belangrijkste winterse pleisterplaatsen in noordoost-Duitsland. De gehele Nederlandse winterpopulatie is echter sterk geslonken, en waarnemingen in het westen des lands zijn

ronduit zeldzaam geworden.

Gedurende de maandelijkse tellingen werden geen Taigarietganzen gemeld. De enige op waarneming.nl gemelde vogel betreft een ex bij Kortgene-Geersdijk NB dat op 22/23 november en 7 januari werd gede-termineerd door ervaren waarnemers.

Voor een overzicht van de determinatieproblematiek wordt verwezen naar Koffijberg & Hornman (2010). Mocht u menen met een Taigarietganzen van doen te hebben, dan wordt aanbevolen een goede beschrijving en liefst ook foto's te maken.

5.9.6. Kleine Rietganzen *Anser brachyrhynchus*

Vrijwel de gehele op Spitsbergen broedende populatie Kleine Rietganzen overwintert in Nederland

(vooral Zuidwest-Friesland) en rond Damme in de West-Vlaamse Oostkustpolders. In de Zeeuwse Delta zijn er geen reguliere pleisterplaatsen, maar vindt wel doortrek van de Vlaamse overwinteraars plaats.

In het winterhalfjaar 2014/2015 werd de soort vijf maal opgemerkt tijdens maandelijkse tellingen: 15/11: 2 ex Polder Schouwen Kerkwerf SD, 16/11: 2 ex Molembaix WAL, 14/12: 2 ex Nieuw Bommenedepolder SD, 17/01: 1 ex Buttinge WAL en 13/02: 6 ex bij Sluiskil OZVL.

Op waarneming.nl staan tientallen meldingen van overvliegende groepen tussen half oktober en eind februari, meestal niet ver van de Noordzeekust. Het gaat om groepen van enkele tot enkele honderden exemplaren. Daarnaast werden nu en dan één tot enkele kortstondig pleisterende individuen opgemerkt, maar het blijft frappant dat er zo weinig van deze vogels in Zeeland aan land komen.

5.9.7. Dwerggans *Anser erythropus*

Het leeuwendeel van de 's winters binnen de landsgrenzen verblijvende Dwergganzen (60-110 ex) is afkomstig van een herintroductieproject in Zweeds Lapland. De bedoeling is dat de vogels in een relatief 'veilig' land als Nederland overwinteren. Deze strategie leek te werken, maar recent is de broedpopulatie sterk verminderd en de vooruitzichten zijn niet gunstig. Het Nederlandse totaal van 38 ex in de winter 2013/2014 was het laagste in jaren. Het Oudeland van Strijen in de Hoekse Waard blijft wel de belangrijkste overwinteringslocatie.

In Zeeland werden in het seizoen 2014/2015 geen Dwergganzen gemeld tijdens de maandelijkse tellingen en ook op waarneming.nl. werd geen enkele melding gemaakt.

5.9.8. Soepgans *Anser anser forma domestica*

De maandelijkse tellingen wijzen uit dat nazaten van verwilderde boerenganzen en parkganzen zowel in het stedelijk gebied als op het platteland en in open natuurgebieden te vinden zijn. Veelal gaat het om jaarrond verblijvende vogels, maar in groepen migrerende Grauwe Ganzen duiken ook geregeld vogels met kenmerken van de gedomesticeerde ondersoort op. De meeste tellers registreren de aanwezige 'soepganzen' in hun reguliere telgebied, maar in stedelijk gebied is het beeld verre van compleet. De aantalspiek in januari (446 ex in 59 gebieden) houdt verband met de vooral in stedelijk gebied betere teldekking in deze midwintermaand en lag vrijwel gelijk aan januari 2014. Hoge aantallen werden in januari vastgesteld in Buttinge-Middelburg WAL (68 ex), Yerseke Moer beoosten Dwarsweg ZB (33 ex) en bewester Eedepolder Aardenburg WZVL (31 ex). In 36 van de 59 gebieden (61%) werden niet meer dan 1-5 Soepganzen geteld. Van enkele belangrijke stede-

lijke concentraties als Vlissingen en Goes werd geen informatie ontvangen.

5.9.9. Indische Gans *Anser indicus*

Verwilderde Indische Ganzen broeden sinds enige tijd in Noordwest-Europa, met een accent op Nederland en Zweden. Veel Nederlandse broedvogels overwinteren niet ver van de broedplaatsen. In de Delta broeden slechts enkele paren; de winterpopulatie is hier navenant klein. Van oktober tot en met maart werd de soort verspreid over de provincie 8 keer gemeld tijdens de maandelijkse tellingen, met een accent op West Zeeuws-Vlaanderen. Vorig seizoen waren er 24 meldingen; van een verdere toename lijkt dus geen sprake. De meeste meldingen betreffen individuen of tweetallen, vaak te midden van andere ganzen. De enige uitzondering betreft een groep van 7 ex bij Buttinge WAL op 17/01. Op waarneming.nl zijn losse meldingen van één tot enkele ex in vrijwel alle regio's te zien, met een accent op Walcheren en West Zeeuws-Vlaanderen.

5.9.10. Kleine Canadese Gans *Branta hutchinsii minima*

De Kleine Canadese Gans is in Zeeland (en Nederland) veel schaarser dan de sterk in opkomst zijnde Grote Canadese Gans en wordt slechts zelden gemeld bij de maandelijkse tellingen. In het seizoen 2014/2015 werd de soort in 12 maand/gebied-combinaties vastgesteld. De vogels kunnen in alle regio's opduiken, met een accent op West Zeeuws-Vlaanderen (vooral de Sophiapolder). Geen enkele telling leverde meer dan 2 ex op. De weinige meldingen op waarneming.nl accentueren het schaarse voorkomen in de provincie.

5.9.11. Witbuikrotgans *Branta hrota*

De van Spitsbergen en Frans-Josef land afkomstige Witbuikrotganzen overwinteren in Noordoost-Engeland en Denemarken en zakken vooral in strenge winters soms met honderden ex naar Nederland af. In de meeste zachte winters zijn de sterk kustgebonden Witbuiken in Nederland tamelijk zeldzaam. In Zeeland worden de meeste vogels gezien nabij de Oosterschelde, de Grevelingen en de Noordzeekust. De milde winter bracht, conform verwachting, slechts bescheiden aantallen witbuiken naar Zeeland. Tijdens de maandelijkse tellingen werden zeven maal 1-3 ex opgemerkt in Oosterschelde (4), Westerschelde (3) en Veerse Meer (1). Dat is vergelijkbaar met de lage presentie van 2013/2014, maar beduidend lager dan de daaraan voorafgaande jaren. Op waarneming.nl staan meldingen van langsvliegende en enkele kortstondig pleisterende vogels bij Westkapelle. Opvallend is voorts de melding van 4 ex in de Klaas van Steelandpolder Poortvliet TH op 22/04.

5.9.12. Zwarte Rotgans *Branta nigricans*

De Zwarte Rotgans broedt in arctisch Alaska en de aangrenzende delen van Canada en Siberië. Jaarlijks overwinteren kleine aantallen van deze soort in Engeland, Ierland en langs de Franse atlantische kust. Ook in Nederland wordt de soort tegenwoordig jaarlijks opgemerkt tussen gewone Rotganzen, met name in het Waddengebied en in de Delta. In Zeeland worden jaarlijks circa 1-10 exemplaren ontdekt. Dit jaar werd de soort tussen oktober en mei 9 maal opgemerkt tijdens de maandelijkse tellingen. Het betrof drie meldingen in de Grevelingen en 6 rond de Oosterschelde. Meestal ging het om één ex, uitgezonderd meldingen van 2 ex aan de Rattekaai ZB op 19/01 en op de Slikken van Flakkee noord op 15/11.

Uit meldingen op waarneming.nl blijkt dat de Zwarte Rotgans geregeld werd gezien in Polder Burgh en Westland SD, Rumoirtschorren St. Philipsland en de Tweede Bathpolder ZB.

5.9.13. Roodhalsgans *Branta ruficollis*

De Roodhalsgans is nog altijd een bezienswaardigheid in de provincie, maar het aantal meldingen vertoont een opgaande lijn. Dit seizoen werd de soort vijf maal gemeld tijdens de maandelijkse tellingen: 23/07: 1 ex Flaauwersinlaag SD, 16/11: 2 ex Koudepolder Hoek OZVL, 16/12: 2 ex Middelpaten VM, 15/01: 2 ex Wemeldinge-Goessche Sas en 18/01: 2 ex De Blikken WZVL. Uit meldingen op waarneming.nl blijkt voorts dat geregeld 1-2 ex te vinden waren in/rond het Veerse Meer, nabij Yerseke en in november kortstondig 4 ex in de Riet- en Wulfsdijkpolder OZVL.

5.9.14. Nijlgans *Alopochen aegyptiacus*

De Zeeuwse trend van de Nijlgans in het winterhalfjaar is niet geheel duidelijk. Het aantal tijdens de midwintertelling (de meest complete telling van de soort) vertoonde de laatste zes jaar forse schommelingen. In januari 2015 werden 748 ex geteld, meer dan het gemiddelde van 696 ex over 2009-2014. Het februaritotaal van 460 ex lag vrijwel gelijk aan dat van februari 2014.

Nijlganzen zijn overal in de provincie te vinden.

Op Schouwen-Duiveland en in het Schenge/Veerse Meer-gebied WAL/ZB is de verspreiding het dichtst, maar teleffecten kunnen hier ook een rol spelen.

Van oktober tot en met maart werden in zeven telgebieden meer dan 50 ex gemeld: 11/10:

53 ex Karrevelden Scharendijke SD, 52 ex Noordgouwepolder west SD, 15/11: 98 ex. Polder Schouwen Kerkwerpe SD, 18/11: 56 ex Kreekrak- & Völkerpolder ZB, 14/12: 66 ex Polder Schouwen Kerkwerpe SD, 18/01: 62 ex 's-Gravenpolder-Eversdijk ZB, 19/01: 65 ex Oud-Noord Bevelandpolder NB, 16/03: 94 ex Polder Schouwen Nieuwerkerke SD. Opvallend is dat in september op drie locaties in Zeeuws-Vlaanderen (Sint Kruis, Braakman Zuid, Autrichepolder) meer dan 50 Nijlganzen geteld werden, terwijl hier in het winterhalfjaar geen enkele melding van meer dan 50 ex gedaan werd.

Gemiddeld werden in het winterhalfjaar in Zeeland per telgebied met Nijlganzen 8,2 ex geteld. In de loop van het winterhalfjaar nam de gemiddelde groeps grootte af van 13,9 ex in oktober tot 5,7 ex in februari.

Het aandeel van Zeeland in de landelijke populatie lijkt beperkt. De gemiddelde bijdrage van de Zeeuwse populatie in de periode oktober-maart bedroeg 3,2 %, met een piek van 3,6 % in december.

6. Literatuur

- VAN BOMMEL F.P.J., KWAK R.G.M., VAN DER JEUGD H.J., GULDEMOND A., VAN DER WEIJDEN A.G.G. 2006. Ervaringen met de opvang van ganzen op de klei. Seizoen 1, 2005/2006. Alterra-Technische Rapportage. Wageningen.
- BOELE A., VAN BRUGGEN J., HUSTINGS F., KOFFLIJBERG K., VERGEER J.W. & VAN DER MEIJ T. 2015. Broedvogels in Nederland in 2013. Sovon-rapport 2015/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- CASTELIJNS H. & JACOBUSSE CH. 2010. Spectaculaire toename van Grauwe ganzen in Saeftinghe. De Levende natuur 111: 45-48.
- HORNMAN M., HUSTINGS F., KOFFLIJBERG K., KLAASSEN O., VAN WINDEN E., SOVON GANZEN- EN ZWANENWERKGROEP & SOLDAAT L. 2013. Watervogels in Nederland in 2010/2011. Sovon-rapport 2013/02, Waterdienst-rapport BM 13.01. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- HORNMAN M., HUSTINGS F., KOFFLIJBERG K., KLAASSEN O., VAN WINDEN E., SOVON GANZEN- EN ZWANENWERKGROEP & SOLDAAT L. 2013. Watervogels in Nederland in 2011/2012. Sovon-rapport 2013/66, RWS-rapport BM 13.27. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- HORNMAN M., HUSTINGS F., KOFFLIJBERG K., KLAASSEN O., KLEEFSTRA R., & VAN WINDEN E., SOVON GANZEN- EN ZWANENWERKGROEP & SOLDAAT L. 2015. Watervogels in Nederland in 2012/2013. Sovon-rapport 2015/01, RWS-rapport BM 14.27. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- HORNMAN M. & VAN WINDEN E. 2013. Verspreiding van ganzen in Nederland en de afzonderlijke provincies in 2007-2012 in relatie tot het opvangbeleid. Sovon-rapport 2013/35. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- VAN DER JEUGD H.J. & DE BOER V. 2006. Zomerganzen in het Deltagebied in 2006. Sovon-inventarisatierapport 2006/12. SOVON Vogelonderzoek Nederland. Beek-Ubbergen.
- KOFFLIJBERG K. & HORNMAN M. 2010. Het 'rietganzen-complex'. Sovon-Nieuws 23 (1):18-19
- SCHEKKERMAN H., HORNMAN M. & VAN WINDEN E. 2013. Monitoring van het gebruik van ganzenfoerageergebieden in Nederland in 2011/12. Sovon-rapport 2013/17. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- VISSER A, VOGLAMBER B., GULDEMOND A. & EBBINGE B.S. 2009. Opvang van ganzen op de klei: evaluatie van experimenten in drie winters. Alterra-rapport 1845. Wageningen.

Websites:

WAARNEMING.NL

BTO: <http://monitoring.wwt.org.uk/wp-content/uploads/2016/09/Previous-results-DB2015.pdf>

Bijlage

Bijlage I. Overzicht percentage ganzen en Kleine Zwaan in de opvanggebieden, overige natuurgebieden en gebieden zonder beschermde status in het seizoen 2014/2015.

Kleine Zwaan

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Braakman					7,3	3,4	0,0	0,0				
Hoogerwaardpolder					13,0	0,0	0,0	0,0				
Van Haaftenpolder					0,0	0,1	0,0	0,0				
De Maire					0,0	0,0	3,8	0,0				
Dijkwater					0,0	11,3	0,0	0,0				
totaal opvang					20,4	14,8	3,8	0,0				
overig Vogelrichtlijng gebied					20,6	16,5	71,7	98,9				
overig natuur					8,0	1,1	0,1	0,0				
overig buiten natuurgebied					51,1	67,6	24,4	1,1				
natuur&opvang totaal					48,9	32,4	75,6	98,9				
overig buiten natuurgebied					51,1	67,6	24,4	1,1				
% in opvanggebieden					20,4	14,8	3,8	0,0				
% overig Natura2000 en natuur					28,6	17,6	71,8	98,9				
% buiten opvang/natuur					51,1	67,6	24,4	1,1				

Toendrarietgans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Saefthinge				9,7	0,0	8,9	0,0	0,0	0,0			
Groot-Eiland				4,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Braakman				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Baarzandse Kreek/De Blikken				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Hoogerwaardpolder				0,0	0,0	3,7	0,0	0,0	0,0			
Van Haaftenpolder				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
De Maire				0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0			
Dijkwater				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Zuidkust Schouwen				0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0			
totaal opvang				14,1	0,4	12,6	0,0	0,2	0,0			
overig Vogelrichtlijng gebied				17,8	0,6	1,1	2,5	0,0	42,2			
overig natuur				0,4	1,7	0,6	1,1	0,3	3,1			
overig buiten natuurgebied				67,7	97,3	85,6	96,4	99,5	54,7			
natuur&opvang totaal				32,3	2,7	14,4	3,6	0,5	45,3			
overig buiten natuurgebied				67,7	97,3	85,6	96,4	99,5	54,7			
% in opvanggebieden				14,1	0,4	12,6	0,0	0,2	0,0			
% overig Natura2000 en natuur				18,2	2,3	1,8	3,6	0,3	45,3			
% buiten opvang/natuur				67,7	97,3	85,6	96,4	99,5	54,7			

Kolgans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Saefthinge				8,5	5,1	2,4	1,6	2,3	9,6			
De Putting				0,2	5,4	0,2	2,6	3,2	19,5			
Groot-Eiland				7,6	2,2	0,0	25,6	26,7	15,3			
Braakman				17,6	3,3	0,6	2,4	0,0	0,0			
Baarzandse Kreek/De Blikken				0,7	1,0	5,3	2,2	2,8	6,0			
Yerseke Moer				11,1	7,5	2,7	1,0	7,7	8,5			
Ganzenreservaat De Poel				2,8	1,7	0,6	8,8	0,0	0,0			
Oosterschenge				0,0	0,0	0,4	0,7	1,0	9,8			
Hoogerwaardpolder				0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0			
Schakerloopolder				0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Scherpenissepolder				1,2	1,3	0,2	0,1	0,2	0,0			
Van Haaftenpolder				0,0	0,0	0,1	0,2	0,2	0,0			
De Maire				1,4	7,3	0,9	0,1	1,8	0,0			
Dijkwater				1,9	0,0	0,1	0,1	1,2	0,0			
Zuidkust Schouwen				0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0			
Opvang totaal				53,0	35,7	14,0	45,4	47,0	68,6			
overig Vogelrichtlijngebied				1,2	0,7	0,5	0,5	0,4	0,9			
overig natuur				4,9	9,8	3,7	6,1	8,3	14,0			
overig buiten natuurgebied				40,9	53,9	81,8	48,0	44,3	16,5			
natuur&opvang totaal				59,1	46,1	18,2	52,0	55,7	83,5			
overig buiten natuurgebied				40,9	53,9	81,8	48,0	44,3	16,5			
% in opvanggebieden				53,0	35,7	14,0	45,4	47,0	68,6			
% overig Natura2000 en natuur				6,1	10,5	4,2	6,6	8,7	14,9			
% buiten opvang/natuur				40,9	53,9	81,8	48,0	44,3	16,5			

Grauwe Gans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Saefthinge			8,5	25,1	15,4	17,6	10,7	5,4	18,8			
De Putting			4,4	0,1	0,1	0,0	0,8	0,1	0,3			
Groot-Eiland			0,0	0,6	0,1	0,8	1,0	1,2	0,6			
Axelse Kreek			0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,6	0,2			
Braakman			0,6	0,7	0,4	0,3	0,3	0,0	0,0			
Baarzandse Kreek/De Blikken			4,6	0,4	0,2	0,5	0,4	0,2	0,2			
Yerseke Moer			3,0	1,2	0,2	0,0	0,0	0,1	0,5			
Ganzenreservaat De Poel			0,0	1,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0			
Oosterschenge			2,0	0,2	1,4	1,9	0,3	3,1	3,9			
Hoogerwaardpolder			0,7	0,1	0,6	1,5	0,5	0,6	0,1			
Schakerloopolder			0,0	0,0	1,0	0,1	0,0	0,1	0,0			
Scherpenissepolder			0,0	1,7	1,1	0,4	0,3	0,3	0,2			
Van Haaftenpolder			0,0	2,9	0,0	1,1	0,2	1,1	0,5			
De Maire			1,4	4,0	3,6	5,2	2,4	5,0	8,8			
Dijkwater			6,0	2,3	0,4	1,2	0,8	3,5	2,3			
Zuidkust Schouwen			6,3	5,2	3,7	1,8	2,7	3,7	3,3			
Opvang totaal			37,4	45,5	28,1	32,3	21,1	25,1	39,8			
overig Vogelrichtlijngebied			13,4	16,0	4,1	12,1	10,2	12,4	20,6			
overig natuur			7,2	2,1	3,2	3,3	3,4	4,2	4,5			
overig buiten natuurgebied			42,0	36,4	64,6	52,3	65,2	58,3	35,1			
natuur&opvang totaal			58,0	63,6	35,4	47,7	34,8	41,7	64,9			
overig buiten natuurgebied			42,0	36,4	64,6	52,3	65,2	58,3	35,1			
% in opvanggebieden			37,4	45,5	28,1	32,3	21,1	25,1	39,8			
% overig Natura2000 en natuur			20,6	18,1	7,3	15,4	13,6	16,6	25,1			
% buiten opvang/natuur			42,0	36,4	64,6	52,3	65,2	58,3	35,1			

Brandgans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Saefthinge				7,9	4,3	4,6	2,8	4,5	7,0	27,3		
De Putting				0,0	0,0	2,9	0,3	1,4	2,9	0,0		
Groot-Eiland				0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0		
Braakman				3,2	3,6	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0		
Baarzandse Kreek/De Blikken				0,3	0,1	1,4	4,4	7,7	9,4	8,2		
Yerseke Moer				20,3	14,4	16,5	13,4	19,8	19,7	12,9		
Ganzenreservaat De Poel				0,0	1,2	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0		
Oosterschenge				0,0	0,1	2,2	0,9	0,0	2,1	0,0		
Hoogerwaardpolder				0,0	0,0	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0		
Schakerloopolder				0,9	1,9	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0		
Scherpenissepolder				9,8	3,6	7,4	2,3	5,0	4,4	6,5		
Van Haaftenpolder				3,0	0,1	1,1	1,2	1,5	2,1	9,3		
De Maire				2,7	12,7	8,4	2,1	1,0	1,1	0,0		
Dijkwater				1,0	0,0	0,7	0,8	1,8	0,0	0,0		
Zuidkust Schouwen				11,4	18,9	11,1	10,0	26,2	18,4	10,9		
totaal opvang				60,3	60,9	56,9	39,8	69,4	67,2	75,2		
overig Vogelrichtlijngebied				9,3	1,9	6,4	4,8	4,0	8,0	12,2		
overig natuur				1,6	2,9	3,8	2,7	3,1	5,6	4,8		
overig buiten natuurgebied				28,8	34,3	32,9	52,8	23,5	19,3	7,9		
 natuur&opvang totaal				71,2	65,7	67,1	47,2	76,5	80,7	92,1		
overig buiten natuurgebied				28,8	34,3	32,9	52,8	23,5	19,3	7,9		
 % in opvanggebieden				60,3	60,9	56,9	39,8	69,4	67,2	75,2		
% overig Natura2000 en natuur				10,9	4,8	10,2	7,5	7,1	13,6	17,0		
% buiten opvang/natuur				28,8	34,3	32,9	52,8	23,5	19,3	7,9		

Rotgans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Groot-Eiland				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Yerseke Moer				3,8	0,9	0,0	0,8	0,7	2,7	19,2	23,4	
Oosterschenge				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9	0,0	
Schakerloopolder				1,8	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	
Scherpenissepolder				0,5	0,0	1,5	2,5	4,4	3,4	10,1	7,0	
Van Haaftenpolder				0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	1,2	
De Maire				2,7	0,2	0,5	0,2	1,7	8,8	2,3	3,1	
Dijkwater				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Zuidkust Schouwen				3,4	6,8	5,2	6,7	5,0	10,3	9,5	8,3	
totaal opvang				12,3	9,0	7,2	10,8	11,8	25,3	43,0	44,0	
overig Vogelrichtlijngebied				39,0	28,3	32,3	31,3	29,8	19,0	10,6	22,3	
overig natuur				1,8	1,9	3,3	2,8	3,5	2,2	1,2	0,7	
overig buiten natuurgebied				46,8	60,9	57,2	55,1	54,9	53,6	45,3	33,0	
 natuur&opvang totaal				53,2	39,1	42,8	44,9	45,1	46,4	54,7	67,0	
overig buiten natuurgebied				46,8	60,9	57,2	55,1	54,9	53,6	45,3	33,0	
 % in opvanggebieden				12,3	9,0	7,2	10,8	11,8	25,3	43,0	44,0	
% overig Natura2000 en natuur				40,9	30,1	35,6	34,1	33,3	21,2	11,8	23,0	
% buiten opvang/natuur				46,8	60,9	57,2	55,1	54,9	53,6	45,3	33,0	

Grote Canadese Gans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Saefthinge	6,1	3,5	12,5	5,6	2,5	0,2	5,8	9,3	10,9	1,6	4,9	0,8
De Putting	0,0	0,0	0,8	0,6	1,0	1,1	3,9	2,3	2,0	0,0	0,0	0,0
Groot-Eiland	0,0	0,0	0,8	0,1	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Axelse Kreek	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Braakman	0,0	0,0	0,4	9,7	0,1	0,2	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Baarzandse Kreek/De Blikken	2,4	0,0	25,8	0,8	0,0	2,9	1,4	2,7	6,6	6,4	0,0	0,0
Yerseke Moer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	2,2	0,5	1,9	0,0
Oosterschenge	0,0	0,0	0,9	1,2	0,0	0,7	0,1	5,3	1,7	1,8	0,0	0,0
Hoogerwaardpolder	0,0	0,0	11,6	0,0	8,3	2,5	3,8	5,5	1,2	0,0	2,1	0,0
Schakerloopolder	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Scherpenissepolder	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,3	0,0	0,3
Van Haaftenpolder	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
De Maire	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,2	0,0
Dijkwater	0,0	0,0	0,7	1,6	0,0	0,3	0,9	1,1	1,6	0,0	0,0	0,0
Zuidkust Schouwen	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	2,9	1,6	0,9	0,7	0,0	6,8	0,0
totaal opvang	8,5	7,4	53,7	19,8	12,0	10,9	21,9	28,7	27,3	10,6	16,0	1,1
overig Vogelrichtlijngebied	60,9	60,1	4,4	2,5	6,2	4,0	3,4	19,6	15,1	32,1	51,4	77,8
overig natuur	7,7	0,5	20,7	20,1	12,0	15,6	12,0	16,3	20,0	21,4	4,4	0,5
overig buiten natuurgebied	22,9	32,0	21,2	57,6	69,8	69,5	62,7	35,5	37,6	35,8	28,3	20,6
natuur&opvang totaal	77,1	68,0	78,8	42,4	30,2	30,5	37,3	64,5	62,4	64,2	71,7	79,4
overig buiten natuurgebied	22,9	32,0	21,2	57,6	69,8	69,5	62,7	35,5	37,6	35,8	28,3	20,6
% in opvanggebieden	8,5	7,4	53,7	19,8	12,0	10,9	21,9	28,7	27,3	10,6	16,0	1,1
% overig Natura2000 en natuur	68,6	60,6	25,2	22,6	18,2	19,6	15,4	35,8	35,1	53,6	55,7	78,3
% buiten opvang/natuur	22,9	32,0	21,2	57,6	69,8	69,5	62,7	35,5	37,6	35,8	28,3	20,6

In opdracht van:

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

